

Behandling av merknader ette roffentlig ettersun 4. september til 18. oktober 2019
Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 2020 - 2032

#	NAVN	ESA (19/4829-x) Public 360 (19/00720-x)	Utsagn #	MERKNADER/INNSPILL	VURDERING/KOMMENTAR	BEHANDLING (ENDRING I PLANPROGRAMMET)	Medfører endring i plan-programmet	Endring utført	Følges opp i arbeidet med:	Annen oppfølging
1	Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren på Svalbard	19/4829-7	1	I nasjonale forventinger til regional og kommunal planlegging 2019 - 2023, vedtatt ved kongelig resolusjon 2019 heter det at Norge har viktige mineralressurser som kan gi grunnlag for verdiskaping og arbeidsplasser. Regional og kommunal planlegging er et viktig verktøy for å sikre tilgjengelighet til mineralforekomster som kan være aktuelle fremtidige uttak, samtidig som miljø- og samfunnshensyn ivaretas.	Nasjonale forventinger til regional og kommunal planlegging 2019 - 2023 ligger til grunn for arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
			2	Mineraluttak har lang tidshorison, og det er behov for større forutsigbarhet knyttet til investeringer, uttak og opprydding.	Tromsø kommune er kjent med betydningen av forutsigbarhet for aktiviteter med lang tidshorison.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet. Følges opp direkte og indirekte i ny arealstrategi og fremtidig revisjon av kommuneplanens arealdel.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi og KPA.	
			3	Uttak av byggeråstoffer (pukk, grus og sand) til bygge- og anleggsformål med korte transportavstander og redusert klimagassutslipp er viktig. God arealplanlegging kan bidra til dette.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet. Følges opp direkte og indirekte i ny arealstrategi og fremtidig revisjon av kommuneplanens arealdel.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi og KPA.	
			4	I tillegg er det viktig at mineraliske masser av god kvalitet gjenvinnes som byggeråstoffer, der det er mulig. Det kan redusere presset på bynære grus- og pukkressurser og behovet for massetransport.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet. Følges opp direkte og indirekte i ny arealstrategi og fremtidig revisjon av kommuneplanens arealdel.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi og KPA.	
			5	En helhetlig vurdering av massehåndtering i plansammenheng kan være et nyttig verktøy for å avklare dette.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet. Følges opp direkte og indirekte i ny arealstrategi og fremtidig revisjon av kommuneplanens arealdel.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi og KPA.	
			6	[Tromsø kommune] har 90 registrerte forekomster av grus og pukk, hvorav om lag 80 % er av lokal betydning og tre er av regional betydning.	DMFs høringsbrev innarbeides som del av kommunens kunnskapsgrunnlag ved neste rullering av kommuneplanens arealdel.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet. Følges opp direkte og indirekte i ny arealstrategi og fremtidig revisjon av kommuneplanens arealdel.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi og KPA.	
			7	DMF forventer at gode mineralforekomster, og da spesielt forekomster av regional betydning, ivaretas i kommunens arealplanlegging.	DMFs høringsbrev innarbeides som del av kommunens kunnskapsgrunnlag ved neste rullering av kommuneplanens arealdel.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet. Følges opp direkte og indirekte i ny arealstrategi og fremtidig revisjon av kommuneplanens arealdel.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi og KPA.	
			8	Kommunen har også en rekke registreringer av andre mineralressurser som malmer, industrimineraler og naturstein, hvorav flere forekomster betegnes som viktige. Kommunen har også ett område med registrerte berettigheter på edelmetall.	DMFs høringsbrev innarbeides som del av kommunens kunnskapsgrunnlag ved neste rullering av kommuneplanens arealdel.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet. Følges opp direkte og indirekte i ny arealstrategi og fremtidig revisjon av kommuneplanens arealdel.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi og KPA.	
			9	Kommunen fokuserer i planprogrammet på FNs bærekraftsmål og bærekraftig areal- og samfunnsutvikling, og fremhever det å prioritere og konkretisere FNs bærekraftige utviklingsmål som et resultatmål for planarbeidet. Arealstrategien peker også på økonomisk verdiskaping. På dette grunnlaget ber DMF kommunen om å forvalte sine mineralressurser. Det er ofte både økonomisk gunstig og klimavennlig å utnytte lokale ressurser med kort transportavstand.	Tromsø kommune er glad for at DMF har en uttalt forventning om at forvaltning av kommunens mineralressurser bør skje i lys av FNs bærekraftige utviklingsmål.	FNs bærekraftige utviklingsmål legges til grunn for kommunens langsiktige planarbeid.	Nei	Ingen endring		
			10	Forvaltning av mineralressurser er ikke bare å avsette nye områder for råstoffutvinning. Det innebærer også å sikre tilgjengelighet til gode mineralforekomster for fremtiden og kommende generasjoner. Det er viktig å huske på at ressurser som det ikke er behov for eller ikke kan benyttes i dag på grunn av marked eller tilgjengelighet, kan bli aktuelle i fremtiden.	DMFs høringsbrev innarbeides som del av kommunens kunnskapsgrunnlag ved neste rullering av kommuneplanens arealdel.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet. Følges opp direkte og indirekte i ny arealstrategi og fremtidig revisjon av kommuneplanens arealdel.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi og KPA.	
			11	DMF minner om at mineralressurser er et eget utredningstema jf. Forskrift om konsekvensutredninger (2017), § 21. Teamet bør således tas med i kommunens utredningsprogram for arealdelen.	DMFs høringsbrev innarbeides som del av kommunens kunnskapsgrunnlag ved neste rullering av kommuneplanens arealdel.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet. Følges opp i fremtidig revisjon av kommuneplanens arealdel.	Nei	Ingen endring	KPA	

Behandling av merknader etter offentlig ettersun 4. september til 18. oktober 2019
Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 2020 - 2032

12	Vår generelle anbefaling er at kommuner bør legge til rette for optimal utnyttelse av uttak som er i drift før man åpner nye.	DMFs høringsbrev innarbeides som del av kommunens kunnskapsgrunnlag ved neste rullering av kommuneplanens arealdel.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet. Følges opp direkte og indirekte i ny arealstrategi og fremtidig revisjon av kommuneplanens arealdel.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi og KPA.	
13	Tromsø har flere regionalt viktige forekomster av byggeråstoff, hvor på det drives aktive masseuttak på to av dem. Det er her spesielt viktig å legge til rette for utvinning, og god utnyttelse av ressursen. Kommunen bør i samråd med næringen se på muligheter for utvidelse med grunnlag i registrert forekomst. Hvis mulig framtidige områder for utvinning ikke er aktuelt innenfor planperioden, bør disse områdene sikres med hensynssone iht. PBL § 11.8.	DMFs høringsbrev innarbeides som del av kommunens kunnskapsgrunnlag ved neste rullering av kommuneplanens arealdel.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet. Følges opp direkte og indirekte i ny arealstrategi og fremtidig revisjon av kommuneplanens arealdel.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi og KPA.	
14	Videre bør kommunen ha som mål å unngå å båndlegge registrerte mineralressurser gjennom arealbruk som kan føre til forekomster bli nedbygd, eller som legger andre begrensninger for framtidig utnyttelse av ressursene.	DMFs høringsbrev innarbeides som del av kommunens kunnskapsgrunnlag ved neste rullering av kommuneplanens arealdel.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet. Følges opp direkte og indirekte i ny arealstrategi og fremtidig revisjon av kommuneplanens arealdel.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi og KPA.	
15	Arealstrategien fokuserer bl.a. på arealbruk og lokalisering av næringsområder, handel og store arbeidsplasser.	Tromsø kommune vurderer i utgangspunktet at begrepet "næringsområder" også omfatter masseuttak for mineralnæringen. Som del av arbeidet med arealstrategien vil det vurderes om det er behov for en ytterligere presisering av begrepet.	Vurderes fortløpende i arbeidet med arealstrategi og i fremtidig revisjon av kommuneplanens arealdel. Innspillet medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi og KPA.	
16	I arbeidet med å finne lokaliteter bør det tas hensyn til når ulike arealformål i eller i nærhet av registrerte mineralressurser behandles. Dette bidrar til at kommunen kan legge til rette for næringsutvikling og samtidig unngå konflikter vedrørende mulig drift (innsyn, støy og støv). Boliger, hytter og andre områder med tilrettelagt opphold er erfaringsmessig uheldig å lokalisere i nærheten av masseuttak eller gruvedrift.	DMFs høringsbrev innarbeides som del av kommunens kunnskapsgrunnlag ved neste rullering av kommuneplanens arealdel.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet. Følges opp direkte og indirekte i ny arealstrategi og fremtidig revisjon av kommuneplanens arealdel.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi og KPA.	
17	Bærekraftig forvaltning av mineralressurser innebærer også å utforme mål for behandling av overskuddsmasser. Kvalitetsmasser bør benyttes til byggeformål og ikke deponeres permanent eller dumpes i sjø.	DMFs høringsbrev innarbeides som del av kommunens kunnskapsgrunnlag ved neste rullering av kommuneplanens arealdel.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet. Følges opp direkte og indirekte i ny arealstrategi og fremtidig revisjon av kommuneplanens arealdel.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi og KPA.	
18	Et godt verktøy for å sikre og synliggjøre mineralressurser i den pågående arealplanleggingen er å benytte hensynssone for mineralressurser jfr. Rundskriv «Ikraftttredelse av endringer i plan- og bygningsloven og matrikkellova» datert 30. juni 2017, (§ 11-8).	Kommunen vil vurdere å innføre hensynssoner som del av det fremtidige revisjonsarbeidet av kommuneplanens arealdel.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet. Følges opp direkte og indirekte i ny arealstrategi og fremtidig revisjon av kommuneplanens arealdel.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi og KPA.	
19	Kommunen bør utforme plankrav om regulering av masseuttak basert på størrelse, påvirkning på miljø og samfunn, evt. mm.	Kommunen vil vurdere utforming av plankrav ved regulering av masseuttak som del av det fremtidige revisjonsarbeidet av kommuneplanens arealdel.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet. Følges opp direkte og indirekte i ny arealstrategi og fremtidig revisjon av kommuneplanens arealdel.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi og KPA.	
20	Videre bør bestemmelsene til ny arealdel inneholde følgende punkt: Drift skal skje i henhold til bestemmelser i mineralloven med gjeldende forskrifter, samt vilkår i tillatelse etter loven. Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) er myndighet etter mineralloven	Kommunen vil vurdere utforming av plankrav ved regulering av masseuttak som del av det fremtidige revisjonsarbeidet av kommuneplanens arealdel.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet. Følges opp direkte og indirekte i ny arealstrategi og fremtidig revisjon av kommuneplanens arealdel.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi og KPA.	
21	Bestemmelsene bør også sette krav til at det i reguleringsplan for områder med råstoffutvinning gjøres rede for: (a) nær- og fjernvirkning, og avbøtende tiltak knyttet til dette, (b) ønsket etterbruk, og krav til istandsetning som tilrettelegger for ønsket etterbruk og (c) avbøtende tiltak til støy og støv	Kommunen vil vurdere utforming av plankrav ved regulering av masseuttak som del av det fremtidige revisjonsarbeidet av kommuneplanens arealdel.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet. Følges opp direkte og indirekte i ny arealstrategi og fremtidig revisjon av kommuneplanens arealdel.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi og KPA.	

Behandling av merknader ette roffentlig ettersun 4. september til 18. oktober 2019
Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 2020 - 2032

2 Regionalt planforum 19/4829-8

22	Eldre skal omtales mer i planprogrammet. Hva vil dette innebære? Håper det innebærer at eldre i Tromsø skal kunne «danse sine liv».	Skal tydeliggjøres i planprogrammet.	Er tydeliggjort i planprogrammet under overskriften "Fremtidig befolkningsutvikling". Også tatt inn i delkapittelet om "Det gode liv".	Ja	Ja		
23	Fire tverrsektorielle satsingsområder er fint men for ullent slik det ligger nå. Fylkesmannen er opptatt av sine sektorområder og disse kommer ikke tydelig fram i dag. Må være litt mer konkret. Konkretiser gjerne med undertema så er det lettere å se den røde tråden.	Skal tydeliggjøres i planprogrammet.	Utviklingstrekkene har fått egen deloverskrift (3.5). Videre er utviklingstrekkene oppsummert og viser tydeligere til tverrsektorielle tema.	Ja	Ja		
24	I kapittelet som tar for seg utfordringer er det ikke lett å se sammenheng. KPS skal ivareta bredden og gi overordna føringer. Et kort dokument er bra men det må omfatte nok.	Skal tydeliggjøres i planprogrammet.	Utviklingstrekkene har fått egen deloverskrift (3.5). Videre er utviklingstrekkene oppsummert og viser tydeligere til tverrsektorielle tema.	Ja	Ja		
25	Savner det samiske. Dette må inn.	Innarbeides i planprogrammet.	Se øvrige merknader fra Sametinget, Samisk foreldrenettverk, Kvaløya reinbeitedistrikt, Mauken/Tromsdalen reinbeitedistrikt og Tromsø sameforening.	Ja	Ja		
26	Den maritime bevissthet må synliggjøres. Tromsø er en øy/sjø kommune. Hva skjer i Tromsøundet? Hva skjer med elektrifisering, autonome fartøyer? Ta gjerne inn noen mål for hva kommunen vil med sjørettede næringer. Stor industri, størst utslippskilde.	Tilknytning til havet tydeliggjøres i planprogrammet.	Innarbeidet under overskriften "Bærekraftig samfunnsutvikling" på side 18 i planprogrammet. Nærheten til havet er et viktig del av Tromsøsamfunnets identitet.	Ja	Ja		
27	Kan man fatte noen hovedkurs allerede nå? Hvilke av de 17 bærekraftsmålene er viktigst for kommunen? Hvilken arealstrategi må til for å oppfylle målene? Koblet mot satsingsområdene	Som beskrevet i planprogrammet inngår arbeidet med FNs bærekraftige utviklingsmål som del av planarbeidet.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
28	Punkt 6, natur og friluftsområder bør innlemme ivaretagelse av nærområder. Sikring av hverdagsfriluftsområder, si gjerne noe om dette. Berører skjæringsfeltet mellom friluftsliv og reiseliv, hvordan legge til rette. Ivaretagelse av naturen bør komme inn her.	Inngår i punkt 6, kulepunkt 2.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
29	Gjennomgående perspektiver, kommer ikke tydelig fram. Temaer som er tverrsektorielle som f.eks., UU, folkehelse trenger ikke omtales bredt, men legg føringer for hvordan det skal ivaretas. Dette er gjennomgående tema som skal gå igjen i de ulike sektorer. Ikke enkelttema.	Skal tydeliggjøres i planprogrammet.	Utviklingstrekkene har fått egen deloverskrift (3.5). Videre er utviklingstrekkene oppsummert og viser tydeligere til tverrsektorielle tema.	Ja	Ja		
30	Barn og unge er ikke nevnt i dokumentet.	Er blant annet omtalt i kapittel 3.4 (Kort gjennomgang av lokale kunnskapsgrunnlag) og kapittel 5.3 (Medvirkning og dialog). Plan og unge hensynstas i planleggingen, jamfør PBL.	Tydeliggjort i eget avsnitt i delkapittel "Det gode liv".	Ja	Ja		
31	Er fremdriftsplanen realistisk og medvirkning god nok? Medvirkning må tilpasses tilgjengelige ressurser og kommunen har mye jobb ifht KDP, sentrumsplaner og områdeplaner..	Fremdriftsplanen er stram for å rekke arbeidet med Handlings- og økonomiplan for 2021-2024. Eksempler på kompakte fremdriftsplaner finnes blant annet i Arendal og (nye) Kristiansand kommuner.	Fremdriftsplanen er justert som følge av ny politisk møteplan. Vedtaksdato endret fra mai 2020 til juni 2020. Er i utgangspunktet vurdert å være tilstrekkelig tid til medvirkning. Se revidert fremdriftsplan i kapittel 5.4 "Forenklet fremdriftsplan". Det publiseres plan for medvirkning på kommunens nettside.	Ja	Ja		

Behandling av merknader ette roffentlig ettersun 4. september til 18. oktober 2019
Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 2020 - 2032

32	Ny statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpassninga sier at vurderinger skal gjøres i KPS ifht. tjenestetilbud etc.	Koblingen til de statlige planretningslinjene vil tydeliggjøres i planprogrammet.	Innarbeidet under overskriften "Klima, miljø og beredskap" på side 3.	Ja	Ja		
33	Husk å send stadfestet planprogram til de som har sendt innspill.	Stadfestet planprogram oversendes de som har sent innspill og til medlemmer av Regionalt planforum.	Stadfestet planprogram blir sendt til alle som har gitt innspill som del av oppfølging etter politisk vedtak.	Nei	Ingen endring	Ferdig planprogram ettersendes alle som har gitt innspill til planprogrammet.	
34	Bærekraft er mye omtalt, klima og energiplan er omtalt men «det gode liv» handler også om tjenestetilbud som helse-, omsorg og skole. Skal skolegrenser rulleres/endres hvert fjerde år? dette må komme tydelig fram.	Som det fremgår av planprogrammet er «det gode liv» én av fire overskrifter som ligger til grunn for planarbeidet da dette er overskrifter som alt er forankret i kommunen. Planarbeidet vil kunne medføre endringer i overskrift og innholdsbeskrivelse.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
35	Vi vil gjerne se et utbyggingsprogram med prioriteringer og utbyggingsrekkefølge. Gir forutsigbarhet	Tromsø kommune arbeider med å ferdigstille «Utbyggingsprogram». Dette vil sees i sammenheng med arealstrategien.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi.	
36	Fint at FNs bærekraftsmål lagt til grunn. Se gjerne til lbestad hvordan dette kan gjøres.	Arbeidet med FNs bærekraftige utviklingsmål vil inngå som del av planarbeidet.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
37	Arealstrategi skal virke styrende selv om den ikke er juridisk bindende. Fylkesmannen ønsker et møte om dette, diskutere byvekstavtale, sbat, sentrumsutvikling mm. Vil gjerne starte diskusjoner nå.	Det innkalles til arbeidsmøter som del av arbeidet med arealstrategien.	Møtet innarbeides som del av planlagt medvirkning. Plan for medvirkning publiseres på kommunens nettside.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi. Eget møte.	Tenk Tromsø.
38	Med tanke på medvirkning; samiske interesser må ivaretas. Reinbeitedistrikt må også få medvirke.	Det er lagt opp til en bred medvirkning. Muligheten for medvirkning til planprogrammet er annonsert iht. PBL. Forslag til planprogram er blant annet sendt til Sametinget og Fylkesmannen.	Plan for medvirkning publiseres på kommunens nettside.	Ja	Ja		
39	Tromsø kommune og sametinget har en samarbeidsavtale, planen må gjenspeile intensjonene i denne.	Samarbeidsavtalen med Sametinget er under revisjon.	Samarbeidsavtalen er innarbeidet under overskriften "Det gode liv" på side 21.	Ja	Ja		
40	Nasjonale forventninger har fokus på samiske kultur og samiske barns oppvekstvilkår.	Ivaretas i planarbeidet.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
41	Planen skal også brukes for å konfrontere myndigheter utad, et dokument som ikke bare er internt, men som virker i alle retninger.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
42	Innfart til Tromsø. Ikke se på sjøen som et hinder.	Tromsø kommune har deltatt på flere innspillmøter knyttet til KVVU for innfartsveger til Tromsø.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
43	Tromsø og Bodø er de to eneste urbaniserte områder i Nord-Norge. Stort ansvar for marin og maritim næring. Hvordan håndteres dette?	Marin og maritim industri er viktig for Tromsø, noe som blant annet gjenspeiles i kommunens næringsplan. Vi skal se på de planene vi har, elektrifisering går inn i ny klima og energiplan. KPS skal ikke definere tiltak, men brukes for å se nedover i systemet hva som har livets rett og fungerer, men også hva som trengs oppdatering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
44	Det skal fastsettes prinsipp for markagrensforvaltning. Dette er bra! Varierende jus i kommunene i dag. Se på hva som er hensiktsmessig.	Innarbeides i arealstrategien.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi	
45	Drikkevann: Tromsøya har dobbel kapasitet av hva som kreves. men det er et større problem i distriktene, en kommer bestandig i etterkant. Lurt å forankre tidlig. Også ved private utbygginger. Mattilsynet kan bistå i kartlegging.	Det jobbes med hovedplan for vann-/avløp (kommunal)	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		

Behandling av merknader ette roffentlig ettersun 4. september til 18. oktober 2019
Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 2020 - 2032

46	Hvordan påvirker klimaendringene Tromsø kommune? Ta utgangspunkt i klimaprofilen. Ikke bare samfunnsikkerhet men også påvirkning på næringsinteresser, naturmangfold, landbruk. Gjør gjerne en minianalyse for å prøve å bryte dette ned. Klimaprofilen: https://klimaservicesenter.no/faces/desktop/article.xhtml?uri=klimaservicesenteret/klimaprofiler/klimaprofil-troms	Kravene i statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning legges til grunn for arbeidet.	Innarbeidet i delkapittel "Klima, miljø og beredskap" på side 12 og tatt inn som arbeidsoppgave planarbeidet.	Ja	Ja	KPS	
47	Arealstrategi; hvor retningsgivende skal strategier for kommunens grønne/blå områder være?	Vi tar en gjennomgang av utbyggingsområder. Drøfting av å ta ut utbyggingsområder fra gjeldende planverk er aktuelt. Dilemma: Markedsinitiert boligutbygging, gererer ikke nødvendigvis elever til skolen. Hvordan kan dette styres i en kommende KPA? Arealstrategien i dagens KPS endte opp med enkeltbehandlinger i steder for en helhetlig samfunnsmessig diskusjon. Har ikke lykket med gode begrep i knutepunktstrategien foreløpig. Skulle hatt en forvaltningsplan for Tromsømarka, men denne har blitt forsinket. Ønsker å diskutere dilemmaer, ikke enkeltprosjekter.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi	
48	Det gode liv, hva er det og hvem er det for? SBAT, tilrettelegging for vekst ønsker en tydeligere diskusjon rundt dette.	Som det fremgår av planprogrammet er «det gode live» én av fire overskrifter som ligger til grunn for planarbeidet da dette er overskrifter som alt er forankret i kommunen. Planarbeidet vil kunne medføre endringer i overskrift og innholdsbeskrivelse.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	KPS	
49	Vekting av bærekraftsmålene; se til lbestad både mtp gjennomgående perspektiver og kobling til sektorer.	Som beskrevet i planprogrammet inngår arbeidet med FNs bærekraftige utviklingsmål som del av planarbeidet.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	KPS	
50	Dagens arealstrategi har noen åpenbare utfordringer: Er Tromsø i ferd med å vokse seg vekk fra attraktivitet som bosted? Kommunen er også mer enn byen, må si noe mer om dette. Voksesmertene er underkommunisert. Fortetting både etter KPA og dispensasjoner som fører til forringelse av bomiljøer.	Tromsø kommune har en ambisjon om å utvikle Tromsø som et attraktivt sted å bo og besøke. Som det fremgår av planprogrammet er Tromsø kommune opptatt av å legge til rette for gode liv og verdiskaping i distriktene. Tromsø kommune ønsker å tilrettelegge for en fortetting som gir gode bomiljøer.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi	
51	Bussystemet er viktig element. Planforslag fra kommunen er i strid med hva fylkeskommunen ønsker. F. eks. Austadbygget kunne vært bruk som kollektivterminal.	Sentrumspanen tar for seg dette. Skal bussen gjennom sentrum eller til byen. Diskusjon adresseres der.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	KDP Sentrum	
52	«Det gode liv» skal gripe om mange ting. Den ressursen en frisk befolkning utgjør har stor samfunnsøkonomisk verdi. Folkehelsearbeid skal ta utgangspunkt i kunnskapsgrunnlag. Her har dere mye og nyttig informasjon fra Tromsøundersøkelsen og folkehelseundersøkelsen. Vi vil gjerne se at dere går direkte på de utfordringene disse undersøkelsene peker på. KPS bør helt konkret peke på de viktigste utfordringene.	Som det fremgår av planprogrammet er «det gode livet» én av fire overskrifter som ligger til grunn for planarbeidet da dette er overskrifter som alt er forankret i kommunen. Planarbeidet vil kunne medføre endringer i overskrift og innholdsbeskrivelse. Tromsøundersøkelsen og Levekårsundersøkelsen var ikke tilgjengelig på tidspunktet planprogrammet ble utarbeidet. Det er fortsatt behov for ytterligere analyse for å avklare hvilke utfordringer undersøkelsene peker på og hvilke tiltak som må iverksettes for å svare på disse. Arbeidet følges blant annet opp i KPS.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	KPS	
53	Viktig med møter underveis i planarbeidet, også fylkeskommunen ønsker å delta på møter med kommunen.	Det skal gjennomføres flere møter som del av medvirkningen i planarbeidet.	Møtet innarbeides som del av planlagt medvirkning. Plan for medvirkning publiseres på kommunens nettside.	Ja	Ja	KPS. Eget møte	

Behandling av merknader ette roffentlig ettersun 4. september til 18. oktober 2019
Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 2020 - 2032

3	Framtiden i våre hender	19/4829-10	54	For å løse de store utfordringene vi står ovenfor må vi se på hele vårt økonomiske system. Ved å innføre et system på såkalt sirkulærøkonomi kan Tromsø kommune bli en foregangskommune for det grønne skiftet.	Innspillet følges opp i det videre planarbeidet.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet. Følges opp som del av planarbeidet.	Nei	Ingen endring	KPS	
			55	Klima må integreres som en naturlig del av planen. Det er viktig å ha konkrete tiltak for hvordan Tromsø kommune skal redusere sine utslipp i tråd med vedtatt klimaplan.	Tiltak vil koordineres med kommunens Klima-, miljø- og energiplan.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet. Følges opp som del av planarbeidet.	Nei	Ingen endring		Klima-, miljø- og energiplanen
			56	Noen tiltak det bør fokuseres på er (1) innføre klimabudsjett, (2) grønne innkjøp (3) grønne bygg, (4) grønn mobilitet og (5) får det inn i undervisningen.	Tiltak vil koordineres med kommunens Klima-, miljø- og energiplan.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet. Følges opp som del av planarbeidet.	Nei	Ingen endring		Klima-, miljø- og energiplanen
			57	Her er det viktig at en har mer fokus på grønn mobilitet. I planene for Tenk Tromsø er ikke grønn mobilitet nevnt.	Innspillet følges opp i det videre planarbeidet. Det er en egen mobilitetsgruppe i Tenk Tromsø som arbeider med en mobilitetsstrategi.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet. Følges opp som del av planarbeidet.	Nei	Ingen endring	KPS	Tenk Tromsø
			58	Tromsø kommune bør (1) innføre hjem-jobb-hjem, (2) reis smart kampanjer, (3) informasjon og bevisstgjøring og (5) økonomiske incentiver, f. eks støtte til kjøp av elsykler.	Tiltak vil koordineres med kommunens Klima-, miljø- og energiplan og Tenk Tromsø.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet. Følges opp som del av planarbeidet.	Nei	Ingen endring		Klima-, miljø- og energiplanen og Tenk Tromsø
			59	For å få en best mulig kommune er det viktig at Tromsø kommune samarbeider med resten av kommunesamfunnet.	Generelt har kommunen et økende fokus på innbyggermedvirkning og samhandling med kommunesamfunnet. Dette fanges også opp i planprosessen.	Plan for medvirkning publiseres på kommunens nettside.	Ja	Ja	KPS	
			60	Her savner vi at Tromsø kommune er mer offensiv ifht: (1) utvikling av grønt næringsliv, samarbeid med frivillige organisasjoner og (3) nærmere kobling til universitet og forskningsmiljøet	Innspillet følges opp i det videre planarbeidet.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet. Følges opp som del av planarbeidet.	Nei	Ingen endring	KPS	
61	For å få til omstilling er det viktig å stimulere til kreativitet og innovasjon i kommunen. Her har Tromsø kommune forbedringspotensialer. Det gjelder å tenke nytt og prøve ut nye modeller. Det blir viktig å stimulere byens borgere og næringsliv til utradisjonelle løsninger.	Innspillet følges opp i det videre planarbeidet.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet. Følges opp som del av planarbeidet.	Nei	Ingen endring	KPS				
4	Andersdal og Kristofferjord utviklingslag	19/4829-11	62	De alle fleste i bygdene er avhengig av å kunne pendle til og fra Tromsø på jobb. I tillegg har bygdene selvstendige næringsdrivende som er avhengige av å få frakte utstyr knyttet til produksjon til og fra område. I denne forbindelse er det er veldig viktig å få på plass ei innfartsåre til Tromsø som er trygg og forsvarlig å bruke.	Kommunen avventer nytt forslag til reguleringsplan for E8 Sørbotn - Laukslett fra Statens vegvesen.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		Egen reguleringsplan
			63	Et område innenfor dette er aldersprofilen som viser at det er høy andel eldre i distriktene. En utrykt målsetting er at folk skal kunne bo hjemme så lenge som mulig. Dette krever at det kan gis et forsvarlig tilbud, blant annet, i form av hjemmetjenester. Får å få til ei optimal og god løsning vil det være et fordel at Tromsø kommune vektlegger arbeidet i prosessen med innfartsåre E8 til Tromsø.	Kommunen avventer nytt forslag til reguleringsplan for E8 Sørbotn - Laukslett fra Statens vegvesen.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		Egen reguleringsplan
			64	En annen målsetting må være å opprettholde bosetting i distrikter og unngå en så sterk profil av eldre i disse områdene. Dette krever også en god infrastruktur for at det skal være attraktivt å bo og leve i distriktene og samtidig kunne jobbe i Tromsø.	Kommunen avventer nytt forslag til reguleringsplan for E8 Sørbotn - Laukslett fra Statens vegvesen.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		Egen reguleringsplan
			65	Det bør framkomme i samfunnsdelen at det er ønskelig å opprettholde bosetting i distriktene og i planprogrammet legges det rammer for boligbygging slik at unge ser det som attraktivt å bygge og bo i distrikter.	Innspillet følges opp i det videre planarbeidet.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	KPS	
			66	Vi oppfordrer til at det tas inn i planen at det opprettes parkeringer med «skyttelebuser» ved inngangen til Tromsø by for i større grad unngå [...] helseisiko [relatert til støy og støy].	Innspillet videresendes til Tenk Tromsø.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		Tenk Tromsø
			67	Det gode liv for distriktene vil være å ha en god infrastruktur som gir nærhet til Tromsø by der helsetilbud, kultur, arbeidsplasser, butikker mm. er lokalisert.	Innspillet følges opp gjennom arealstrategien.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi	
			68	I planen bør det framkomme hvordan man vurderer å ha ei brei medvirkning. Vi forutsetter at utviklingslagene som er talerør for distriktene videreføres og sikres gjennom planen.	Det stadfestede planprogrammet vil være tydeligere på medvirkningsarenaer enn hva som var tilfelle for versjonen som har vært til offentlig ettersyn.	Plan for medvirkning publiseres på kommunens nettside.	Ja	Ja		

Behandling av merknader ette roffentlig ettersun 4. september til 18. oktober 2019
Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 2020 - 2032

5	Kaldfjord og Eidkjosen bydelsråd	19/4829-12	69	Sikring av skoleveg og de myke trafikanter har vært og er det viktigste temaet bydelsrådet jobber med.	Fokuset på sikre skoleveger og myke trafikanter har også et sterkt fokus i Tromsø kommune og i Tenk Tromsø.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
			70	Gang- og sykkelveg Oladalen Storelva (sak 08/4815) [vil bidra til] redusert bilbruk og en tryggere veg for barn og unge mellom skole og aktiviteter på Storelva og Kaldfjord.	Innspillet videresendes til Tenk Tromsø, enhet for park og friluft og enhet for veg.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		Tenkt Tromsø, enhet for park og friluft og enhet for veg
			71	Løsløype mellom Kaldfjord og Åsland/Storelva [er e]t viktig element for økt aktivitetslyst hos barn og ungdom i området.	Innspillet videresendes til enhet for park og friluft.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		Park og friluft
			72	Sikre turområder i nærområdene tilknyttet skole, barnehage og bebyggelsen i området.	Innspillet følges opp i arealstrategien. Videresendes også til enhet for park og friluft.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi	
6	Statens vegvesen	19/4829-13	73	Planprogrammet som nå er lagt ut på høring er et oversiktlig dokument som tar for seg de overordna temaene som skal utredes nærmere. Statens vegvesen har ingen merknader til planprogrammet, og ønsker med dette lykke til med videre planarbeid.	Tromsø kommune takker for innspillet.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		Oversendes enhet for byggesak og enhet for byplan
7	Ulf M. Johansen	19/4829-13	74	Med referanse til areal i kystsonen, og spesielt innen det såkalte 100 meters beltet. Det er en kjensgjerning at det meste av bebyggelse i distriktene i kommunen befinner seg i randsonen ved kysten. Tromsø kommune håndhever PBL på en, etter min mening, alt for rigid og restriktiv måte. Man håndhever PBL faktisk strengere enn hva som gjøres i lang tettere befolkede områder på sør og Østlandet.	Innspillet på kommunens byggesaksbehandling i henhold til plan- og bygningsloven videresendes til enhet for byggesak og enhet for byplan.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	KPA	Oversendes enhet for byggesak og enhet for byplan.
			75	I sentrale områder kan man gjøre langt mer med sin eiendom, enn hva man tillates i distriktene. Og spesielt gjelder dette innenfor 100 metersbeltet. Her må man nærmest sende søknad om alle forhold som man ønsker og gjøre noe med. Det behøver ikke en gang være byggetekniske forhold, men bare naturmessige bagatellmessige forhold skal det søkes om.	Innspillet på kommunens byggesaksbehandling i henhold til plan- og bygningsloven videresendes til enhet for byggesak og enhet for byplan.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	KPA	Oversendes enhet for byggesak og enhet for byplan.
			76	Jeg forstår meningen med å la fjæra være tilgjengelig for allmenheten, men man må kunne utvise smidighet og skjønn ved vurderinger av hva som er fornuftig. Likeså bør befolkningstettheten og den faktiske eller potensielle bruk av fjæra være sterkt tellende ved søknader om tiltak i 100-meters beltet.	Innspillet på kommunens byggesaksbehandling i henhold til plan- og bygningsloven videresendes til enhet for byggesak og enhet for byplan.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	KPA	Oversendes enhet for byggesak og enhet for byplan.
			77	Det jeg her har omtalt er ikke tenkt og skulle benyttes til nybygging av nye tiltak som også kanskje kommer i strid med reglene for LNF områder, men utelukkende i de tilfeller de det allerede er bebygget og at det ikke vil gå ut over andre forhold. Eks. bygging av vedskjul, naust, badstu eller mindre tiltak på bygging eller natur. Det være seg boligeiendom eller fritidsbolig.	Innspillet på kommunens byggesaksbehandling i henhold til plan- og bygningsloven videresendes til enhet for byggesak og enhet for byplan.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	KPA	Oversendes enhet for byggesak og enhet for byplan.
			78	I distriktet må man faktisk betale eiendomsskatt på eiendommer som man på bakgrunn av reglement og håndheving av reglement ikke kan benytte eller gjøre noe med. I motsetning til sentrale eiendommer hvor man kan bebygg og gjøre stort sett som man vil med. Dette må det gjøres noe med i den nye kommuneplanen.	Innspillet på kommunens byggesaksbehandling i henhold til plan- og bygningsloven videresendes til enhet for byggesak og enhet for byplan.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	KPA	Oversendes enhet for byggesak og enhet for byplan.
			8	Kvaløya reinbeitedistrikt	19/007200-1	79	Vi viser også til vår distriktsplan som Tromsø kommune har mottatt. Der beskrives Kvaløya reinbeitedistrikts arealbruk. Vi ber om at våre behov inkluderes i det videre arbeidet med arealbruken.	Reindriftsnæringens behov følges opp gjennom arealstrategien og i fremtidig revisjon av kommuneplanens arealdel.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei
80	Vi er glade for at kommunen så tydelig signalisere at planen bør inneholde arealprinsipper, utover planperioden, og at de ønsker en arealstrategi som definerer langsiktige premisser for arealbruk utover planperioden.	Tas til orientering.				Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
81	Vi er glade for at Tromsø kommune den pågående revisjonen av Kommunedelplan for Tromsø sentrum styrker kommunens fokus på sentrumsnær utbygging. Dette er et tiltak som bidrar til vern av beitearealer.	Tas til orientering.				Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
82	Fra Kvaløya reinbeitedistrikt vil vi vektlegge behovet for at beitearealer som i dag er avsatt til LNFR områder, også i fortsettelsen må være arealer avsatt til beitedyr.	Tas til orientering.				Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
83	Fra Kvaløya reinbeitedistrikt vil vi derfor sterkt oppfordre at når Tromsø kommunen skal gjøre sin "oversetting" av FNs bærekraftsmål til en lokal kontekst i arealstrategien må bevaring av naturmangfold spille en stor rolle. Dette kan gjøres ved at man styrker vernet av arealene som beitenæringene trenger.	Følges opp i planarbeidet.				Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	KPS	

Behandling av merknader etter offentlig ettersun 4. september til 18. oktober 2019
Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 2020 - 2032

84	Vi foreslår at det kommer inn et tilleggspunkt, bevaring av naturmangfold i den lista som finnes på sidene 17 og 18 i høringsdokumentet. Ved et slikt punkt kan man også inkludere beitebruksplanen som Tromsø kommune nylig har utviklet i arealstrategien.	Følges opp gjennom arealstrategien og i fremtidig revisjon av kommuneplanens arealdel.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi og KPA	
85	Vi ser på det som en mangel at utkastet som er sendt på høring ikke nevner tap av naturmangfold i det hele tatt. Vi ber om at dette blir tatt med i det videre arbeidet	Innarbeides i delkapittel "Klima, miljø og beredskap".	Naturmangfold er tatt inn under overskriften "Klima, miljø og beredskap" i planprogrammet.	Ja	Ja		
86	Bevaring av naturmangfold bidrar til at høsting av ressurser kan skje på en naturlig måte, ved at vi kan nyttiggjøre oss de artene som naturlig finnes i nordområdene. Forskning har også vist at dette har viktige folkehelseeffekter.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
87	Vi mener at det som er skrevet i dette planutkastet er for vagt med tanke på hvordan kommunen skal arbeide for å verne reindriftens beitearealer	Reindriftsnæringens behov følges opp gjennom arealstrategien og i fremtidig revisjon av kommuneplanens arealdel.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi og KPA	
88	Det er viktig at naturgrunnlaget for samisk kultur og språk, næringsutvikling og samfunnsliv sikres. Reindriften er en arealavhengig næring, og mange steder en forutsetning for utvikling av samisk språk og kultur. Planleggingens oppgave vil være å avveie hensynet til reindriften mot andre samfunnsinteresser. En må se på summen av eksisterende og planlagte nye tiltak i området og konsekvensene for reindrifta.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
89	Vi vil oppfordre kommunen til å koordinere møteplasser mellom representanter for beitenæringer og friluftslivsinteresser. På denne måten kan de forskjellige friluftslivsorganisasjonene få vite mer om hvilke behov beitenæringen har og hvordan de kan tilpasse sin aktivitet til dette	Det gjennomføres et eget møte med reindriftsaktører i kommunen hvor reindriftsnæringens behov er tema. Representanter fra seksjon for byplan deltar i møtet.	Møtet innarbeides som del av planlagt medvirkning. Plan for medvirkning publiseres på kommunens nettside.	Ja	Ja	Arealstrategi. Eget møte.	
90	Som en del av ivaretagelsen av kommunens ansvar for å sikre reindriftens behov så vil vi sterkt oppfordre kommune om å opprette en stilling med kompetansefelt reindrift til sin planavdeling.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
91	Reindriftens viktigste ressursgrunnlag er beiteressursene, og disse skal kommunen bidra til å beskytte jf. reindriftslovens § 1. For å oppnå dette trengs det styrket kompetanse innen reindrift i kommunens areal- og planarbeid. Vi ber kommunen om å ta dette behovet med i sin kompetansekartlegging når det skal vurderes hvilken kompetanse kommunen har behov	Tas til orientering.	Oversendes til seksjon for byutvikling. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		Oversendes seksjon for byutvikling.
92	I planutkastet er det vist til hvordan ulike interesseparter skal få komme med sine innspill. Vi vil i den forbindelse be om at Tromsø kommune avholder et eget møte med reindriftsutøvere som har sine beiteområder i kommunen. Selv om reinbeitedistriktene har distriktsplaner, er vår erfaring at å få snakke med saksbehandlere og politikere kan gi utfyllende informasjon for begge parter som bidrar til kvalitetsheving.	Det gjennomføres et eget møte med reindriftsaktører i kommunen hvor reindriftsnæringens behov er tema. Representanter fra seksjon for byplan deltar i møtet.	Møtet innarbeides som del av planlagt medvirkning. Plan for medvirkning publiseres på kommunens nettside.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi. Eget møte.	
93	Avslutningsvis vil vi be om at reinbeitedistrikter med tilhørighet til Tromsø kommune inkluderes i adresselista når plandokumenter sendes på høring	Reinbeitedistriktene innarbeides på adresselista for det videre arbeidet. Følger også opp seksjon for byutvikling for å sikre at de ligger på deres adresseliste.	Reinbeitedistriktene Lakselvdal/Lyngsdal, Mauken/Tromsdalen, Ringvassøy, Rebbenesøy og Kvaløya legges til på adresselista. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		Oppdater adresseliste. Oversender seksjon for byutvikling.

Behandling av merknader etter offentlig ettersun 4. september til 18. oktober 2019
Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 2020 - 2032

9	Mievki/ Stuoranjarga orohat - Mauken/ Tromsdalen reinbeitedistrikt	19/00720-2	94	Innledningsvis er det nødvendig å minne kommunen på at det er et behov for å øke kommunens kunnskapsgrunnlag i forhold til reindriftsnæringen som utøves i Tromsø kommune. Her har noen av reinbeitedistriktene selv bidratt til å øke kommunens kunnskapsgrunnlag, ved å utarbeide grundige distriktplaner.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
			95	Medvirkning i planprosessen er kommunens ansvar, og distriktet kan ikke se å ha mottatt planprogrammet.	Planprogrammet og oppstart av planarbeid er publisert i henhold til kravene i plan- og bygningsloven. Sametinget og Fylkesmannen i Troms og Finnmark har mottatt per post, mens reinbeitedistriktene er informert gjennom kommunens annonser. Reinbeitedistriktene innarbeides på adresselista for det videre arbeidet.	Reinbeitedistriktene Lakselvdal/Lyngsdal, Mauken/Tromsdalen, Ringvassøy, Rebbenesøy og Kvaløya legges til på adresselista. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		Oppdater adresseliste.
			96	Reinbeitedistriktet tillater seg minne om at det i tillegg også foreligger andre relevante konvensjoner og lover som sikrer ivaretagelse av samisk språk og kultur.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
			97	Vi tillater oss i denne sammenheng å særlig nevne Plan- og bygnings lovens § 3-1, c som lister opp hvilke oppgaver og hensyn, loven skal ivareta, og minner særlig om punkt c.) «sikre naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv». Denne ivaretagelsen synes ikke å være viet særlig stor oppmerksomhet i planprogrammet, selv om formålet med planprogrammet er å klargjøre hva kommuneplanens samfunnsdel skal inneholde.	Kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategi utarbeides i henhold til plan- og bygningsloven.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endring i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
			68	Reinbeitedistriktet anmoder derfor kommunen i planprosessen, til å særlig jobbe for å sikre naturgrunnlaget for reindriften og samisk kultur og samfunnsliv generelt, ved å bla. tilrettelegge for dialog, og derigjennom komme til gode løsninger.	Reindriftsnæringens behov følges opp gjennom arealstrategien og i fremtidig revisjon av kommuneplanens arealdel.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endring i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi og KPA	
			99	At kommunen ikke synes å ha noe spesielt fokus på reindrift i sin arealstrategi er svært beklagelig. Tromsø kommunen burde være godt kjent med areal utordringene reindrifta i dag har, b.la som følge av at by -og befolkningsvekst og behov for infrastruktur, som legger beslag på mer og mer av reindriftens beitearealer. På den bakgrunn anmoder reindriften på det sterkeste, at det i planarbeidet, fokuseres på reindriftas beitearealer.	Som det fremgår av kapittel 4.3 skal arealstrategien også omhandle reindrift.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endring i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi	
			100	I dette arbeidet er det særlig viktig med et nært samarbeid med reinbeitedistriktene, og vi tillater oss å foreslå at kommunen inviterer til et felles møte. På dette møtet bør arealutfordringer, nærings verdiskapning og reindriften som bidragsyter i bærekraftig samfunnsutvikling være tema, dette bør være en del av kommunens strategi for medvirkning.	Det gjennomføres et eget møte med reindriftsaktører i kommunen hvor reindriftsnæringens behov er tema. Representanter fra seksjon for byplan deltar i møtet.	Møtet innarbeides som del av planlagt medvirkning. Plan for medvirkning publiseres på kommunens nettside.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi. Eget møte.	
			101	Mauken/Tromsdalen reinbeitedistrikt ser frem mot en god dialog med Tromsø kommune i denne prosessen.	Mauken/Tromsdalen reinbeitedistrikt inviteres på overnevnte møte og innarbeides på adresselista for det videre arbeidet.	Møtet innarbeides som del av planlagt medvirkning. Plan for medvirkning publiseres på kommunens nettside.	Nei	Ingen endring		Oppdater adresseliste
10	Sametinget	19/00720-3	102	Sametinget har ansvar for å påse at samiske interesser blir vurdert ut fra et helhetlig perspektiv ve planlegging etter plan og bygningsloven. Sametinget har også ansvar for å veilede kommuner, fylkeskommuner og andre som utarbeider planer etter plan og bygningslovens paragraf når planleggingen berører saker av betydning for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
			103	Sametinget har derfor laget en planveileder, jf. Plan- og bygningslovens § 3-2. [...] Vi oppfordre Tromsø kommune om å ta i hjelp Sametingets planveileder i planarbeidet og tilføy den også under kapittel 3.5 Nasjonale, regionale og kommunale føringer og kunnskapsgrunnlag i planarbeidet.	Veilederen tilføyes "Andre føringer" i kapittel 3.5.	Veilederen er tatt inn under deloverskriften "Andre føringer" på side 17 i planprogrammet.	Ja	Ja		

Behandling av merknader etter offentlig ettersun 4. september til 18. oktober 2019
Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 2020 - 2032

105	I artikkel 3 (i samarbeidsavtalen mellom Sametinget og Tromsø kommune) presiseres det at det som har innflytelse på samisk språk og kultur skal ivaretas og integreres i alle relevante planer.[...] Utkastet til planprogrammet gjenspeiler ikke intensjonen i samarbeidsavtalen og Sametinget ber om at kommunen innarbeider momentene i samarbeidsavtalen til planprogrammet før sluttbehandling og fastsettelse av planprogrammet.	Selv om samarbeidsavtalen mellom Sametinget og Tromsø kommune er til revisjon, ligger gjeldende avtale til grunn for det pågående arbeidet med revisjon av kommuneplanens samfunnsdel. På generelt grunnlag mener Tromsø kommune "intensjonen i avtalen" fremgår av avtalens "Artikkel 1 Formål" og ikke "Artikkel 3 Kommunale planer". Utover dette vil planprogrammet gjenspeile at den samiske befolkningen i Tromsø har rett til å ta vare på og utvikle sin kultur, sitt språk og sitt samfunnsniv. Dette følges opp i det videre planarbeidet.	Innarbeidet i kapittel 4.1 - "Det gode liv" på side 21.	Ja	Ja	KPS	
105	Samarbeidsavtalen kan også tilføyes under kapittel 3.5 Nasjonale, regionale og kommunale føringer og kunnskapsgrunnlag i planprogrammet.	Samarbeidsavtalen tilføyes "Andre føringer" i kapittel 3.5.	Samarbeidsavtalen er tatt inn under overskriften "Kommunale overordnede planer, strategier og samarbeidsavtaler" på side 18 i planprogrammet.	Ja	Ja		
106	Tromsø kommune er en del av det tradisjonelle samiske område. [...] Tromsø har lang historikk med samisk kultur og bosetning og er den dag i dag en av de kommunene med høyest samisk tilflytning.[...] Vi ber derfor om at det samiske omtales allerede i innledningen til plandokumentet, samt under alle temaer der det er relevant.	Legges til grunn at "plandokumentet" viser til "kommuneplanens samfunnsdel" og ikke selve planprogrammet. Følges opp i planarbeidet.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	KPS	
107	Følgende punkter bør utredes i forbindelse med rullering av kommuneplanens samfunnsdel: kartlegge utviklingstrekk og utfordringer blant den samiske befolkningen i kommunen, kartlegge utviklingstrekk og utfordringer for samiske næringer i kommunen som reindrift, fjordfiske og utmarksnæringer i tillegg til landbruket, gjøre en vurdering av status, muligheter og utfordringer i forhold til samisk språk og kultur i barnehage og skole, undersøke om det finnes behov i befolkningen for tiltak som kan bidra til å ivareta og styrke den samiske identiteten hos barn og unge, ta i bruk samisk tradisjonell kunnskap, lokal kunnskap og forståelse på lik linje med forskningsbasert kunnskap, vurdere om det er behov for å utrede folkehelseutfordringer blant den samiske befolkningen.	Kommunen har vurdert at eksisterende utredninger og kunnskapsgrunnlag knyttet til øvrig planverk er tilstrekkelig til å rullere kommuneplanens samfunnsdel. Det er derfor ikke lagt opp til større utredninger som del av planarbeidet. Forslag til utredninger oversendes til seksjon for plan og utvikling som innspill til kommunens arbeid med ny planstrategi.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		Seksjon for plan og utvikling
108	Tromsø kommune har en samisk historie som går langt tilbake i tid, med både sjøsamisk og reindriftskultur. Både nåværende og eldre historie om det samiske i Tromsø bør omtales under kapittel 4, og under emnet med overskriften Bærekraftig samfunnsutvikling.	Dette er indirekte omtalt i kapittel 4, delkapittel "Bærekraftig samfunnsutvikling", men tydeliggjøres i planprogrammet.	Innarbeidet på side 18 i planprogrammet.	Ja	Ja		
109	Tromsø by er utpekt til arktisk hovedstad, noe som også inkluderer samisk språk og kultur. Dette er en posisjon som gir store muligheter og i dette perspektivet gir den samiske tilstedeværelsen lokalsamfunnet en ytterligere dimensjon av kunnskap og kompetanse, som igjen skaper muligheter til bærekraftige samfunnsaktiviteter og økt økonomisk virksomhet. Målet må være å forene lokale og nasjonale interesser sett i forhold til internasjonale behov og forpliktelser.	Følges opp i planarbeidet.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
110	Nasjonale forventinger til kommunal og regional planlegging s. 7 viser at Regjeringen ønsker å gi samisk språk og kultur en framtid i Norge, og dette skal ivaretas gjennom blant annet kommunal planlegging. Under dette er det spesielt nevnt at de samiskspråklige befolkningsområdene skal legges til rette for bruk av samisk språk og tjenester på samisk og ved å arbeide aktivt med rekruttering og sikring av nødvendig samiskspråklig kompetanse.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		

Behandling av merknader etter offentlig ettersun 4. september til 18. oktober 2019
Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 2020 - 2032

111	I kapittel 4 under overskriften Rasjonell og innovativ drift av kommunens tjenester har kommunen anledning til å vurdere hvordan kommunen har tenkt å ivareta og styrke samisk språk og tjenester som allerede finns i kommunen som en del av kommunal tjenesteproduksjon og hvilke behov det er fremover.	Samfunnsdelen er av overordnet karakter. Konkrete tiltak av denne typen vil følges opp i underliggende planer.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		Underliggende planer
112	Sametinget ber også om at et punkt under 4.2 Aktuelle arbeidsoppgaver i planperioden omhandler hvordan kommunen vil styrke se samiske språkene og kultur i kommunen. [...] Det kan være temaer som handler om behov for kommunale tjenester på samisk språk og kultur innen opplæringssektor, helse og folkehelse og ønske om en samisk møteplass[,] økt forståelse for det samiske tilstedeværelsen med stedsnavn, kulturmiljø, reindrift, fiske og andre utmarksnæringer[, samt] det mangfoldige kultur og næringslivet[.]	Samfunnsdelen er av overordnet karakter. Konkrete tiltak av denne typen vil følges opp i underliggende planer.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		Underliggende planer
113	Videre forventer Sametinget at Tromsø kommune innlemmer samiske stedsnavn som en naturlig del av sitt planverk.	Tas til orientering.	Oversendes til seksjon for byutvikling. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		Enhet for byplan
114	I Artikkel 10 i samarbeidsavtalen mellom Sametinget og Tromsø kommune er det nedfelt at partene er enige om å skape gode levevilkår for samiske syke og eldre. Kommunen forplikter seg blant annet til å kartlegge antall samiske brukere av helse- og sosialtjenester samt å utrede hvilke behov og utfordringer eldre samer som er bosatt i Tromsø har. Sametinget kan ikke se at dette perspektivet er ivaretatt i det foreliggende forslag til planprogram.	Arbeidet følges opp gjennom kommunens folkehelsearbeid.	Oversendes til folkehelserådgiver i seksjon for plan og utvikling. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		Seksjon for plan og utvikling
115	Sametinget ber om at [det ved utforming av tjenestene må etterspørres om valgte strategier og løsninger også gir et godt tilbud til samiske pasienter og brukere, eller om det er nødvendig med særskilte grep for å gi et godt tjenestetilbud] blir et tema i videre utredninger.	Samfunnsdelen er av overordnet karakter. Konkrete tiltak av denne typen vil følges opp i underliggende planer.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
116	Sametinget ber om at det samiske perspektivet også tas inn under kapittel 3.4 om folkehelse.	Merknad 117 innarbeides i planprogrammet.	Det samiske perspektivet på helse er innarbeidet i kapittel 3.4 "Folkehelse" med utgangspunkt i merknad 117.	Ja	Nei		
117	I forskriftene til folehelseloven er det nedfelt at kommuner der det er grunn til å anta at det foreligger spesielle folkehelseutfordringer for den samiske befolkningen, skal disse vurderes. Kommunen må derfor utrede folkehelseutfordringer blant dem samiske befolkningen i Tromsø kommune i samfunnsdelen.	Dette er ivaretatt gjennom kommunens Folkehelseoversikt 2016 side 34.	Oversendes til folkehelserådgiver i seksjon for plan og utvikling. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		Seksjon for plan og utvikling
118	Når folkehelsearbeid inngår i planleggingen etter Plan- og bygningsloven, gjelder denne lovens bestemmelser om medvirkning. Dette innebærer at planmyndigheten gjennom hele planarbeidet skal sørge for åpen, bred og tilgjengelig medvirkning i lokalsamfunnet og dialog med organiserte og uorganiserte interesser. Det særlige ansvaret for å sikre en aktiv medvirkning for grupper av den samiske befolkningen, følger også av ILO-konvensjon 169. For å nå målgrupper med forskjellig kulturell bakgrunn, er det viktig å ta hensyn til både språklige og kulturelle forhold[. Det er] for eksempel ofte ikke tilstrekkelige å utarbeide informasjon på samisk. Kommunikasjonen må være basert på en forståelse for sosiale og kulturelle normer i gruppen.	Tromsø kommune har en ambisjon om å bruke et vidt spekter av verktøy for å sikre reel medvirkning og involvering hos innbyggerne i våre planprosesser - herunder også den samiske befolkningen.	Plan for medvirkning publiseres på kommunens nettside.	Ja	Ja		
119	Det er spesielt artiklene 6, 7 og 8 i samarbeidsavtalen mellom Sametinget og Tromsø kommune som omhandler samiske barn og unges oppvekst. Sametinget kan ikke se at forpliktelsene i samarbeidsavtalen er ivaretatt i det foreliggende utkastet til planprogram.	Samfunnsdelen er av overordnet karakter. Konkrete tiltak som omhandler samiske barn og unges oppvekst vil følges opp i underliggende planer.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
120	Sametinget anmoder kommunen om å ha samiske barn og unges oppvekst som et av utredningstemaene i videre utredninger, dette også sett i henhold til at i forordet til Nasjonale forventninger til kommunal og regional planlegging legger Regjeringen vekt på å fremme samiske barns oppvekstvilkår.	Samfunnsdelen er av overordnet karakter. Konkrete tiltak som omhandler samiske barn og unges oppvekst vil følges opp i underliggende planer.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
121	Det er registrert mange samiske kulturmiljø og kulturminner i Tromsø kommune. Spesielt viktig her er områdene Ullsfjord/Sørfjord, Breivikeidet/Ramfjord, Andersdalen, Håkøya, Håkøybotn/Finnehaia og Skulsfjord.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		

Behandling av merknader ette roffentlig ettersun 4. september til 18. oktober 2019
Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 2020 - 2032

122	Sametinget er fordøyd med at Tromsø kommune holder på med utarbeidelsen av temaplan for kulturminner i tråd med den vedtatte planstrategien fra 2012.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
123	Videre ønsker vi å presisere at forholdet til kulturminner ikke er avklart på kommuneplannivået.(...) forholdte til kulturminner i planlagte byggeområder kan avklares endelig på kommuneplannivå, men det er ikke noe krav i lovverket om dette. Det er derfor opp til kommunen om man ønsker dette.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
124	I områder hvor forholdet til kulturminnene ikke blir endelig avklart på kommuneplannivå eller hvor det ikke stilles krav om reguleringsplan må det utarbeides tydelige retningslinjer i kommuneplanen som sørger for at de innhentes uttalelse fra kulturminnemyndighetene for tiltak i områdene, jf. kulturminneloven § 8 første ledd. Dette gjelder så vel bygge- som LNFR-områder. I tillegg ber vi om at Sametinget føres opp som myndighet og høringsinstans for samiske kulturminner i planbestemmelsene.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
125	Reindrifta innenfor Tromsø kommune opplever et sterkt press på beitearealene både av utbygginger, men også i form av økt menneskelige aktiviteter som følge av blant annet reiselivssatsing og friluftsliv. Tromsø kommune har i utkastet til planprogrammet ikke omtalt reindrift som et eget tema, annet enn at LNFR-områder er et punkt under arealstrategien. Kommunen bør ha reindrift spesifikt under punktene til arealstrategien.	Reindriftsnæringens behov følges opp gjennom arealstrategien og i fremtidig revisjon av kommuneplanens arealdel.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endring i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi og KPA	
126	Kommunen skal i sitt planarbeid i like stor grad planlegge for reindrifta som andre næringer i kommunen og har også et ansvar for å bevare naturgrunnlaget for reindrifta.	Reindriftsnæringens behov følges opp gjennom arealstrategien og i fremtidig revisjon av kommuneplanens arealdel.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endring i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi og KPA	
127	Det er derfor viktig å kartlegge utviklingstrekk og utfordringer til reindrifta for å ha kunnskapsgrunnlag til videre planarbeid i samfunnsdelen, men også til arealdelen når den rulleres. Et slikt kunnskapsgrunnlag bør beskrive reindriftsnæringens bruk av arealene i kommunen og spesielt i henhold til aktiviteter og utbyggingsplaner som berører reindriftsareal.	Det gjennomføres et eget møte med reindriftsaktører i kommunen hvor reindriftsnæringens behov er tema. Representanter fra seksjon for byplan deltar i møtet.	Møtet innarbeides som del av planlagt medvirkning. Plan for medvirkning publiseres på kommunens nettside.	Ja	Ja	Arealstrategi. Eget møte.	
128	Landbruksdirektoratets kartverktøy, "reindriftskart", kan være et utgangspunkt for kommunen til å danne seg et bilde om reindriftens arealbruk, men Sametinget anmoder om at kommunen supplerer denne informasjon med oppdaterte opplysninger fra berørte reinbeitedistrikter og siidaene direkte. Lokal og tradisjonell samisk kunnskap vil være svært viktig kunnskapskilde i kartlegging og utredning om samisk natur- og kulturgrunnlag.	Det gjennomføres et eget møte med reindriftsaktører i kommunen hvor reindriftsnæringens behov er tema. Representanter fra seksjon for byplan deltar i møtet.	Møtet innarbeides som del av planlagt medvirkning. Plan for medvirkning publiseres på kommunens nettside.	Ja	Ja	Arealstrategi. Eget møte.	
129	Sametinget ønsker å legge vekt på at reindriften har opparbeidet bruksrett til beitearealene gjennom alders tidsbruk, og dette må reflekteres i arbeidet med arealstrategien.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
130	Reindriften er også en næring som utvikler seg, og det er flere reinieiere som har etablert turistvirksomhet hvor det er mulig å kjøre med rein, og eventuelt mate rein. Planverket må også ta høyde for slike etableringer i turistnæringen. Slike etableringer er ønskelig fra Sametingets side, men de må da følge dagens Reindriftslov slik at man unngår etableringer som ikke er i tråd med reindriftens bruksrettigheter i et beiteområde.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
131	Sametinget ser medvirkning fra samiske interesser som viktig og verdifullt i planarbeidet. Samiske interesser og lokalsamfunn vil kunne være siida, reinbeitedistrikt, bygdelag, sauebeitelag, forening og andre interesseorganisasjoner. Kommunen skal legge til rette for medvirkning fra den samiske befolkningen som ikke alltid er bosatt i kommunen, men som likevel har sine næringsarealer i kommunen, herunder reindrift og utmarksnæringer.	Det gjennomføres et eget møte med reindriftsaktører i kommunen hvor reindriftsnæringens behov er tema. Representanter fra seksjon for byplan deltar i møtet.	Møtet innarbeides som del av planlagt medvirkning. Plan for medvirkning publiseres på kommunens nettside.	Ja	Ja	Arealstrategi	
132	Vi anmoder kommunen om å gå bredt ut for å involvere de ulike samiske interessene i planarbeidet. Sametinget anmoder om at reindriften involveres tidlig i arbeidet for tett dialog og innhenting av tradisjonell kunnskap om bruk av arealene, i samfunnsdelen gjelder dette spesielt ihht arealstrategien, men også innenfor andre temaer.	Tromsø kommune har en ambisjon om å bruke et vidt spekter av verktøy for å sikre reel medvirkning og involvering hos innbyggerne i våre planprosesser - herunder også den samiske befolkningen.	Plan for medvirkning publiseres på kommunens nettside.	Ja	Ja		

Behandling av merknader ette roffentlig ettersun 4. september til 18. oktober 2019
Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 2020 - 2032

		133	For øvrig anmoder Sametinget kommunen om å få frem tradisjonell samisk kunnskap og bruk av områder gjennom medvirkningsprosessen og å tillegge denne kunnskapen like stor vekt som den forskningsbaserte kunnskapen ved utarbeidelse av planen.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring			
11	JK Arkitektkontor	19/00720-4	134	Vi ber om at eiendommen [Styrmannsvegen 13 - 116/236] i kommunens vurdering av arealstrategien knyttet til revisjonen av kommuneplanens samfunnsdel foreslås endret fra næringsformål til boligformål og at dette så tas inn i kommuneplanens arealdel, slik at en snarere mulig kan komme i gang med utarbeidelse av reguleringsplan.	Endring av formål gjøres som hovedregel som del av revisjon av kommuneplanens arealdel. Innspillet oversendes enhet for byplan i påvente av revisjon av kommuneplanens arealdel.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	KPA	Enhet for byplan
12	Samisk foreldrenettverk i Tromsø og FAU Prestvannet skole	19/00720-5	135	Vi savner en tydelig henvisning til samarbeidsavtalen med Sametinget. Avtalen forplikter Tromsø kommune til å ta et ansvar for det samiske samfunn og samfunnsutvikling, der det er naturlig at forpliktelsene gjenspeiles i kommunens overordnede planer.	Samarbeidsavtalen innarbeides i kapittel 3.5 - "Andre føringer"	Samarbeidsavtalen er tatt inn under overskriften "Kommunale overordnede planer, strategier og samarbeidsavtaler" på side 18 i planprogrammet.	Ja	Ja		
			136	Vi savner også et tydeligere fokus på barn og unge generelt, og samiske barn og unge spesielt.	Barn og unge tydeliggjøres i planprogrammet. Herunder også samiske barn og unge.	Barn og unges oppvekstvilkår innarbeidet under overskriften "Det gode liv" på side 21.	Ja	Ja		
			137	Vi ønsker en satsing og forutsigbarhet knyttet til samiske opplærings tilbud i skolen, i tillegg til satsing på et godt og stabilt samiskspråklig barnehagetilbud som kan fungere som rekruttering av elever til de samiske klassene ved Prestvannet skole. Disse tjenestene burde være en selvfølge, og ikke noe det samiske samfunn gjentatte ganger må etterspørre.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
			138	Det er viktig å utarbeide prognoser som sier noe om behovet for ulike samiskspråklige tjenester fremover, dette for å kunne være i forkant og sikre at ressursene er der når behovene kommer.	Tas til orientering. Oversendes seksjon for plan og utvikling som innspill til kommunens prognosearbeid.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		Seksjon for plan og utvikling
			139	Det må aksepteres at det samiske samfunnet har behov som «koster penger», og som fører til at det settes av midler over kommunens drifts- og investeringsbudsjetter	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
			140	De «samiske stemmene» må tas med i alle relevante høringer og dialoger. F eks savner vi de samiske ungdomsorganisasjonene i kapitlet om medvirkning og dialog.	Tromsø kommune har en ambisjon om å bruke et vidt spekter av verktøy for å sikre reel medvirkning og involvering hos innbyggerne i våre planprosesser - herunder også den samiske befolkningen.	Plan for medvirkning publiseres på kommunens nettside.	Ja	Ja		
			141	Vi viser til «Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023» som sier: «Regjeringen legger vekt på å fremme naturgrunnlaget for samisk kultur, språk, næringsutøvelse og samfunnsniv, herunder samiske barns oppvekstvilkår.»	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
			142	Videre vil vi vise til Barnekonvensjonen art 30: «Barn som tilhører en minoritet eller et urfolk har rett til å bruke sitt eget språk og kultur og praktisere sin religion.»	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
			143	Vi støtter ideen om å legge til grunn FN's klimamål som utgangspunkt for kommuneplanens samfunnsdel.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
			144	Vi ser behovet for å iverksette tiltak som kan ta oss i en mer klima- og miljøvennlig retning, og har klare forventninger til at kommuneplanens samfunnsdel bidrar til dette.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		

Behandling av merknader ette roffentlig ettersun 4. september til 18. oktober 2019
Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 2020 - 2032

		145	<p>Vi har følgende konkrete forslag til målsettinger/tiltak for to av planprogrammets bærekraftsmål: «Å skape et bærekraftig velferdsamfunn»</p> <p>- Målsetting:</p> <p>a) At samiske barn og ungdom skal sikres likeverdige oppvekstvilkår og tilbud som andre barn og unge, for ivaretagelse av sitt språk og sin kultur.</p> <p>b) At samiske barn og unge skal sikres en sterk og trygg identitet</p> <p>c) Gjøre det attraktivt for samer/samisktalende å bosette seg i Tromsø</p> <p>- Tiltak:</p> <p>1) Samiskspråklige helsetjenester: Helsesøster, PPT, tannlege, BUP mm</p> <p>2) Alle samiske barn må få plass i en samiskspråklig barnehage</p> <p>3) Sikre og videreutvikle «treningheten» mellom Guovssahas barnehage, Prestvannet skole og Sommerlyst ungdomsskole.</p> <p>3a) Gjøre Sommerlyst til en ressurskole for samiskspråklige ungdomskoleelever.</p> <p>3b) Sikre tilstrekkelig antall samisktalende SFO- personell på skoler der det er samisktalende elever.</p> <p>4 Bruke lønn som virkemiddel ved rekruttering av samisk personell i skole-/barnehage-/helsesektoren</p> <p>5 Initiere, etablere og finansiere møteplasser for utøvelse av samisk kultur og språk</p> <p>5a) Etablere et samisk hus i Tromsø</p> <p>5b) Samiskspråklige kulturtilbud via Tvibit, Kulturhuset, Gaisi mm</p>	Innspillene følges opp i planarbeidet.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	KPS	
		146	<p>«Å skape et trygt samfunn for alle»</p> <p>- Målsetting:</p> <p>a) Forebygge diskriminering av samer</p> <p>b) Arbeide for større åpenhet og aksept av mangfold i samfunnet</p> <p>- Tiltak:</p> <p>1) Øke kunnskap om det samiske i befolkningen, inkludert Tromsø kommune sin samiske historie: Språk og kultur, næringer og samfunnsliv</p> <p>2) Alle kommunens ansatte som jobber med barn og unge må gis særskilt opplæring i samisk kultur og samfunnsliv</p> <p>3) Ansette en «Veiviser» i kommunen med hovedoppgave å drive opplysningsarbeid om det samiske samfunnet: kulturforståelse, lovverk, lokalhistorie mm</p> <p>3a) Synliggjøring av den samiske lokalhistorien: gjennom sosiale medier, skilting, opplysningsarbeid i skolen mm</p> <p>4) Aktivt bruke og videreutvikle Gaisi språksenter som en ressurs i arbeidet med samiske saker i kommunen</p>	Innspillene følges opp i planarbeidet.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	KPS	
13	Utdanningsforbundet	19/00720-6	147	Utdanningsforbundet Tromsø er enig i at det er både fornuftig og riktig å legge FNs bærekraftsmål til grunn når kommuneplanens samfunnsdel skal revideres.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	
			148	Viktig at aktører internt i Tromsø kommune (ledere, medarbeidere og tillitsvalgte på alle nivå) får delta i arbeidet med å «oversette» dette i en lokal kontekst for å sikre lokal forankring. Viser da spesielt til punkt 2.3 Prosessmål for planarbeidet.	De legges opp til at "oversettingen" skjer gjennom interne og eksterne prosesser med bred deltakelse.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	KPS
			149	[I punkt 3.2] ville det vært hensiktsmessig å legge inn ulike referanser	Det innarbeides referanses.	Referanser innarbeidet på side 8.	Ja	Ja	
			150	Vær oppmerksom på Klarspråk [i punkt 3.4].	Tas til orientering.	Tromsø kommune vil ha fokus på klart språk i utarbeidelse av planbeskrivelsen. I de tilfeller hvor det av merknadene er foreslått konkrete endringer/forenkling av språk er dette innarbeidet.	Nei	Ingen endring	

Behandling av merknader ette roffentlig ettersun 4. september til 18. oktober 2019
Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 2020 - 2032

151	Tilleggsforslag til teksten [i delkapittel om kommunen som organisasjon]: I tillegg til dialogen med kommunes innbyggere, er det helt nødvendig med gode prosesser internt i kommuneorganisasjonen som sikrer god medvirkning og medbestemmelse etter Hovedavtalens bestemmelser. De ansatte er kommunens viktigste ressurs og den enorme mengden kompetanse de ansatte besitter bør utnyttes til det fulle. Gode medvirkningsprosesser internt vil sikre at denne ressursen frigjøres.	Innarbeides i planprogrammet.	Innarbeidet under overskriften "Kommunen som organisasjon" på side 16.	Ja	Ja		
152	Tillegg [til punkt 3.5]: Opplæringsloven og Barnehaeloven. Lowerk knyttet til en stor sektor i kommunen.	Innarbeides i planprogrammet.	Innarbeidet på i kapittel 3.6 (tidligere 3.5) under "Nasjonale føringer - aktuelle lover og forskrifter"	Ja	Ja		
153	Tillegg [til punkt 3.5]: Arbeidsmiljøloven med forskrifter og Hovedavtalen/hovedtariffavtalen.	Innarbeides i planprogrammet.	Innarbeidet på i kapittel 3.6 (tidligere 3.5) under "Nasjonale føringer - andre føringer"	Ja	Ja		
154	For å realisere en stor del av intensjonene i både det langsiktige planarbeidet, men også i utførelsen av oppgaver i fremtiden, er kommunen helt avhengig av den interne arbeidskraften. Lov og avtaleverk knyttet til interne forhold i kommuneorganisasjonen skaper viktige og nyttige rammer for arbeidet som skal skje videre.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
155	Mye av føringene for arbeidet er knyttet til helselovgiving, men det som omhandler barn og unge er til dels utelatt. Hva er begrunnelsen for dette? All den tid det snakkes om forebygging og tidlig innsats?	Følges opp i planarbeidet.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	KPS	
156	Kommentar [til punkt 4]: Komparative fortrinn? Hva er det? Vær oppmerksom på Klarspråk.	Begrepet "komparative fortrinn" tas ut av planprogrammet.	Begrepet er endret til "konkurransemessige fortrinn" i kapittel 4 "Sentrale tema og utredningsbehov" på side 19.	Ja	Ja		
157	Kommentar [til punkt 4.1]: Hva er et langsiktig målbilde? Klarspråk?	Begrepet "målbilde" defineres i planprogrammet.	Målbilde er definert som "visjon for fremtidig situasjon". Dette er innarbeidet i fotnote 1 på side 6.	Ja	Ja		
158	Kommentar [til temaet bærekraftig samfunnsutvikling]: Hva vil det si å jobbe aktivt med FNs bærekraftsmål i denne sammenhengen?	FNs bærekraftsmål skal innarbeides i kommunens overordnede planer.	Endret til "Vi skal jobbe aktivt med i innarbeide FNs bærekraftige utviklingsmål i vårt arbeid" på side 20 under overskriften "Bærekraftig samfunnsutvikling".	Ja	Ja		
159	Kommentar [til temaet rasjonell og innovativ drift av kommunens tjenester]: Igjen, her vil det være naturlig at kommuneplanens samfunnsdel legger noen føringer på hvilken måte innovasjon og utvikling skal skje. De gode prosessene der de ansatte tar stor del i utviklingen er en FORUTSETNING for å lykkes. Dette er i tråd med både intensjonen i Hovedavtalen og Arbeidsmiljøloven. Hvis Tromsø kommune som organisasjon ikke har tilstrekkelig fokus på de gode interne prosessene, vil vi ikke kunne hente ut de gode effektene i tilstrekkelig grad.	Samfunnsdelen er av overordnet karakter. Konkrete tiltak på hvordan innovasjon og utvikling skal skje vil gjøres gjennom underliggende planer og strategier.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
160	Kommentar [til temaet politisk organisering og forankring]: Her er det viktig at benevnelsene er riktig etter ny kommunelov. Komiteer er erstattet av utvalg.	Planprogrammet justeres i lys av ny styringsmodell hvor hovedutvalg erstatter komiteer.	Den nye styringsmodellen er innarbeidet i planprogrammet i kapittel 5.1.	Ja	Ja		
161	Kommentar [til temaet politisk organisering og forankring]: Samme som forrige punkt. Endre til kommunedirektør.	Planprogrammet justeres i lys av ny benevning i kommuneloven.	Ny benevning er innarbeidet i planprogrammet i kapittel 5.1	Ja	Ja		
162	Kommentar [til delkapittel administrativ organisering og forankring]: Her er det igjen viktig å sikre at det er deltakelse fra arbeidstakerrepresentanter noe det ikke er pr. i dag. (viser for øvrig til kommentar til punkt rasjonell og innovativ drift).	Samfunnsdelen er av overordnet karakter. Konkrete tiltak vil utarbeides og gjennomføres i underliggende planer og strategier. Arbeidstakerrepresentanter har til nå vært involvert gjennom eget orienteringsmøte om prosessen, samt deltagelse på seksjons- og enhetsledermøte 28.08.2019. Videre medvirkning til tydeliggjøres i planprogrammet.	Videre medvirkning tydeliggjøres i planprogrammet.	Ja	Nei		

Behandling av merknader ette roffentlig ettersun 4. september til 18. oktober 2019
Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 2020 - 2032

14	Tromsø idrettsråd	19/00720-7	163	Idrett, aktivitet og inkludering er en grunnleggende forutsetning for at Tromsø fortsatt skal utvikle seg som en varm og livskraftig kommune. Sammen kan vi skape en kommune der folk har lyst til å bo, der vi tar varetar lyst til å bo, der vi tar vare på hverandre, og gir alle gode på hverandre, og gir alle gode muligheter til å ta vare på sin egen helse.	Tas til orientering	Innspillet er vurdert. Medfører ingen endring i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
			164	Tromsø Idrettsråd representerer 132 idrettslag, med drøyt 27.000 medlemmer. Vi vil likevel påstå at langt flere i Tromsø er på ulikt vis engasjert i en eller annen aktivitet som er knyttet til vis engasjert i en eller annen aktivitet som er knyttet til idrett eller det arbeidet som idrettslagene og Tromsø idrettsråd legger ned for å skape gode vilkår for Tromsø idretten, uten at de nødvendigvis er medlem i ett idrettslag.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ingen endring i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
			165	Levealderen øker, og vi må sammen og vi må sammen legge til rette for fysisk aktivitet i alderen fra 0-100 år. Innsats for å styrke folkehelse trekkes ofte frem som en av de viktigste faktorene for å kunne gi innbyggerne de tjenestene som trengs, når en stadig økende del av oss blir eldre. For at idretten skal kunne være en viktig bidragsyter, så trengs det flere idrettsanlegg som gir flere mulighet til å drive med organiserte aktiviteter, men også etablering av nærmiljøanlegg, der folk bor.	Kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategi vil svare overordnet på folkehelse. Areal til idrettsanlegg må settes av gjennom kommuneplanens arealdel.	Innspillet er vurdert. Medfører ingen endring i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	KPS, arealstrategi og KPA	
			166	En satsning på friluftsliv og idrett vil bidra til at vi sammen kan spare store utgifter på andre budsjettposter.	Kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategi vil svare overordnet på folkehelse. Areal til friluftslivformål må settes av gjennom kommuneplanens arealdel.	Innspillet er vurdert. Medfører ingen endring i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	KPS, arealstrategi og KPA	
			167	Noen tar Tromsø ut i Norge og i verden og konkurrerer med de aller beste. De er viktige som rollemodeller og bidrar svært positivt for å øke lokal rekruttering, men de som rollemodeller og bidrar svært positivt for å øke lokal rekruttering, men de trenger også idrettsanlegg og fasiliteter som gjør dem i stand til å ha Tromsø som base fremover.	Kommuneplanen er av overordnet karakter. Konkrete tiltak knyttet til idrett ivaretas i underliggende planer.	Innspillet er vurdert. Medfører ingen endring i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
			168	Tromsø er i ferd å vinne en ny gullmedalje. Den vinner vi i NM i inkludering. Vi har funnet en egen nøkkel til dette krevende feltet som faktisk virker. Ordningen heter aktivitetsguide. [...] Aktivitetsguidene går inn som brobyggere. De får barn og unge barn og unge -- og deres foreldre og deres foreldre -- inn på inn på nye arenaer. På fem år er 400 barn som ellers kunne ha levd i lengre tid i et utenforskap blitt en del av vårt felles store vi. Tromsø-viet. Det å bli sett, være en del av et fellesskap, kunne. Det å bli sett, være en del av et fellesskap, kunne delta i meningsfylte og lystbetonte aktiviteter, er svært viktig for oss alle sammen og bidrar til og lystbetonte aktiviteter, er svært viktig for oss alle sammen og bidrar til at vi sammen skaper livskraftige samfunn og mer aktivitet innenfor tromsøidretten.	Gjennom samfunnsdelen vil Tromsø kommune ha fokus på sosial bærekraft. Gjennom planarbeidet vil det være spennende å utfordre idretten på hvordan "Tromsø-viet" kan tas videre i kommunens langsiktige planlegging.	Innspillet er vurdert. Medfører ingen endring i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	KPS	
			169	Å legge til rette for en bedre folkehelse er en av de viktigste oppgavene samfunnet har, og det må stakes ut en kurs for hvordan flest mulig får tilgang til tilbud som bedrer deres livssituasjon. I Tromsø skal alle ha mulighet til å drive med idrett og friluftsliv ut fra sitt eget nivå og der hvor man bor. Både ut fra sosiale hensyn, og med tanke på å redusere transportbehovet. [Det vises også til arbeidet med Kommunedelplan for Idrett og Friluftsliv som et naturlig utgangspunkt i arbeidet med revisjon av kommuneplanen.]	Gjennom samfunnsdelen vil Tromsø kommune ha fokus på sosial bærekraft. Gjennom planarbeidet vil det være spennende å utfordre idretten på hvordan "Tromsø-viet" kan tas videre i kommunens langsiktige planlegging.	Innspillet er vurdert. Medfører ingen endring i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	KPS	
			170	Avslutningsvis ber vi om at Tromsø Idrettsråd blir satt inn på lista over de som det skal avholdes dialogmøter med i det videre arbeidet.	Tromsø kommune tar kontakt med Tromsø idrettsråd med tanke på gjennomføring av dialogmøte som del av videre medvirkningsarbeid.	Møtet innarbeides som del av planlagt medvirkning. Plan for medvirkning publiseres på kommunens nettside.	Ja	Ja	Møte (KPS)	

Behandling av merknader ette roffentlig ettersun 4. september til 18. oktober 2019
Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 2020 - 2032

15	Tromvik Fiskarlag	19/00720-8	171	Tromvik Fiskarlag ser det helt nødvendig å få til en molo som kan skjermes bygdas fiskebruk for vær og vind, for å kunne videreutvikle området rustet for morgendagen.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ingen endring i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
			172	Tenker en nærhet til fiskefelt og marine ressurser vil Tromvik ha fortrinn også i fremtiden med lite utslipp av CO2 og i klima regnskapet.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ingen endring i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
			173	Tromvik Fiskarlag vil ut fra et samfunnsperspektiv be Tromsø kommune se muligheter og være med på å videreutvikle havna med ny molo. Her trenger vi lande på ett av molo alternativene og få en reguleringsplan.	Kommuneplanens samfunnsdel er av overordnet karakter. Denne type tiltak må innarbeides i underliggende planer. Forslaget oversendes til seksjon for byplan med tanke på å videre arbeid med reguleringsplan.	Innspillet er vurdert. Medfører ingen endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		Enhet for byplan
16	Remiks Miljøpark AS	19/00720-9	174	Vårt fokus har vært med bakgrunn i nasjonale, regionale og lokale målsetninger og retningslinjer innen avfall og gjenvinning, klimagassutslipp.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ingen endring i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
			175	Innledningsvis merker vi oss at avfall ikke er nevnt en eneste gang i utkastet. Vi mener at avfall og avfallsrelaterte tema bør være sentrale i planarbeidet da dette er tema som berører både innbyggere, næringsliv og samfunnet generelt.	Transportøkonomisk institutt utarbeider ny veileder for bylogistikk hvor blant annet avfall er omtalt. Veilederen vil innarbeides i kunnskapsgrunnlaget for planarbeidet. Veilederen ferdigstilles 27. november 2019.	Veilederen for bylogistikk innarbeides i kunnskapsgrunnlaget.	Ja	Ja		
			176	Det er videre viktig at de overordnede driverne i avfallsrelaterte spørsmål ikke fokuserer på avfall isolert sett, men dreies over til å jobbe for å redusere avfallsmengdene, å ta vare på de ressursene som allerede er i omloop og å materialgjenvinne avfall i størst mulig grad.	Innspillet følges opp i det videre planarbeidet.	Innspillet er vurdert. Medfører ingen endring i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	KPS	
			177	Endringene (i EUs rammedirektiv for avfall 2008//98/EF, sist revidert (EU) 2018/851, innebærer blant annet nye definisjoner av "municipal waste" som medfører at det vil bli stilt samme krav til avfall fra deler av privat næringsliv, som til husholdningsavfall. Herunder vil det bli innført krav til utsortering og separat innsamling av plast, biologisk avfall, farlig avfall og tekstiler. Det kommer krav om forberedelse til ombruk og utfylling (backfilling), og nye mål for forberedelse til ombruk og materialgjenvinning. Samtlige endringer vil bli gjort gjeldende i planperioden.	Innspillet følges opp i det videre planarbeidet.	Innspillet er vurdert. Medfører ingen endring i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	KPS	
			178	Momenter hentet fra Klima- miljø- og energiplanens tiltaksoversikt som vi mener bør hensyntas i de videre revisjonsarbeidene: punkt 1,39, punkt 3,33, punkt 3,34, punkt 3,52 og punkt 3,59.	Innspillet følges opp i det videre planarbeidet.	Innspillet er vurdert. Medfører ingen endring i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	KPS	Klima-, miljø- og energiplanen
			179	I forbindelse med byplanlegging er det av vesentlig betydning at kommunen har forankret en overordnet plan for avfallsløsninger.	Innspillet følges opp gjennom arealstrategien.	Innspillet er vurdert. Medfører ingen endring i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi	
			180	Dersom kommunens overordnede mål om f.eks. et bilfritt sentrum skal realiseres, så må det foreligge et overordnet krav for avfallsløsning i området	Innspillet oversendes til prosjektgruppen som arbeider med revisjon av kommunedelplan for Tromsø sentrum.	Innspillet er vurdert. Medfører ingen endring i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		KDP Tromsø sentrum
			181	Overordnet tverrfaglig samarbeid om planlegging av samfunnskritisk infrastruktur vil gi økt forutsigbarhet både for utbygger og driver, samtidig som fokuset dreies fra etableringskostnad til livsløpskostnad for større områder samlet.	Innspillet følges opp i arealstrategien. Oversendes også til seksjon for byutvikling.	Innspillet er vurdert. Medfører ingen endring i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi	Seksjon for byutvikling
			182	Tromsø kommune har i dag ingen overordnet plan for avfall og gjenvinning. Vi mener at det ville være en stor styrke for Tromsø kommune dersom det etableres en overordnet planstrategi knyttet opp mot samfunnsutvikling, miljøutfordringer og arealbruk.	Innspillet oversendende til avdeling for bymiljø og seksjon for plan og utvikling (arbeidet med planstrategi) for videre oppfølging.	Innspillet er vurdert. Medfører ingen endring i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		Avdeling for bymiljø og seksjon for plan og utvikling
			183	De kommunale avfallstjenestene i Tromsø utføres i dag i egenregi av Remiks, og konsernet har derfor i sitt forslag til handlingsplan for 2020 satt av ressurser til overordnede hovedplanarbeider.	Innspillet oversendende til avdeling for bymiljø og seksjon for plan og utvikling (arbeidet med planstrategi) for videre oppfølging.	Innspillet er vurdert. Medfører ingen endring i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		Avdeling for bymiljø og seksjon for plan og utvikling
184	På generell basis så stiller vi vår organisasjon tilgjengelig som ressurs i de videre revisjonsarbeidene.	Tromsø kommune tar kontakt om/når behovet melder seg. Oversendes seksjon for byplan til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ingen endring i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		Enhet for byplan			

Behandling av merknader ette roffentlig ettersun 4. september til 18. oktober 2019
Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 2020 - 2032

17	Romssa Sámi Searvi /Tromsø Sameforening - NSR	19/00720-10	185	Romssa Sámi Searvi ønsker at Tromsø skal være en god og trygg kommune å bo og leve i for samiske barn, unge, voksne og eldre, og vil derfor minne om viktigheten av å ta med samiske forhold i prosessene når planer utarbeides i kommunen. Samiske forhold må innarbeides i hverdagen og alle planer, og det må være en naturlig og anerkjent del av forvaltningen at det finnes to folk i Tromsø.	Tromsø kommune har en ambisjon om å bruke et vidt spekter av verktøy for å sikre reel medvirkning og involvering hos innbyggerne i våre planprosesser - herunder også den samiske befolkningen.	Plan for medvirkning publiseres på kommunens nettside.	Ja	Ja	Møte (KPS)	
			186	Tromsø kommune har ansvar for kommunens samiske befolkning jf. Grunnloven §108, sameloven og folkeretten. Dette gjenspeiles også i samarbeidsplanen mellom Sametinget og Tromsø kommune hvor det slås fast i artikkel 3 at det "skal gjenspeiles i kommunens overordnede planer at den samiske befolkningen i Tromsø har rett til å ta vare på sin kultur, sitt språk og samfunnsliv	Samarbeidsavtalen med Sametinget er under revisjon. Den gjeldende avtalen legges til grunn for planarbeidet.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
			187	Vi minner også på ansvaret Tromsø kommune har for sin urbefolkning, og det vil være svært viktig at de samiske miljøene i Tromsø er med i hele planprosessen. Vi minner om at prosessmålene som settes for arbeidet også skal gjelde prosessen med samiske saker i Tromsø kommune, pkt 2.3 side 6.	Tromsø kommune har en ambisjon om å bruke et vidt spekter av verktøy for å sikre reel medvirkning og involvering hos innbyggerne i våre planprosesser - herunder også den samiske befolkningen.	Plan for medvirkning publiseres på kommunens nettside.	Ja	Ja	Møte (KPS)	
			188	Vi vil også gjøre oppmerksom på rapporten "Tromsø som internasjonal urfolksby" som ble i utarbeidet av Romssa Sámi Searvi på oppdrag av Tromsø kommune for en del år siden. Her ble det foreslått en rekke tiltak som kan sees på i planprogramarbeidet også i dag.	Tromsø kommune er kjent med rapporten. Tiltak vil være relevant for oppfølging i planarbeidet.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endring i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	KPS	
			189	Vi anbefaler at Tromsø kommune holder tett dialog med ulike samiske miljøer i denne prosessen.	Tromsø kommune har en ambisjon om å bruke et vidt spekter av verktøy for å sikre reel medvirkning og involvering hos innbyggerne i våre planprosesser - herunder også den samiske befolkningen.	Møtet innarbeides som del av planlagt medvirkning. Plan for medvirkning publiseres på kommunens nettside.	Nei	Ingen endring	Møte (KPS)	
18	Kaldjford & Eidkjosen Bydelsråd	19/00720-11	190	I punkt 6 nevnes ikke innbyggerne i distriktene med ett ord. Der bør man kanskje prøve å få inn noe at de folkene som bor i distriktet også bør ha mulighet for å leve det gode liv på landet og at man bør være positiv til at disse folkene også får lov til å bruke sine eiendommer. Ikke bare at kommune skal være positive til potensiale for videreutvikling av reiselivsnæringen, men at vi også tenker på de som bor der!	Boligbygging i distriktene følges opp gjennom arealstrategien.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi	Enhet for byplan
			191	Her under følger forslag til forbedring til de som bor i distriktet i LNFR områder[...]: «I LNFR-områder tillates det utvidelser av etablerte og bebygde boligtomter med inntil 2.boenheter. Grad av utnyttning på eiendommen og bebyggelsens størrelse må vurderes i hvert enkelt tilfelle, slik at det passer området det skal oppføres i. For øvrig gjelder PBL bestemmelser om høyde mm.»	Oversendes enhet for byplan som innspill til arbeidet med arealstrategien og revisjon av kommuneplanens arealdel.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi	Enhet for byplan
			192	Begrunnelsen for denne endringen er slik at man sørger for at de som bor i områder som er lagt til LNFR også kan utvikle og bebygge sin eiendom, slik som regulerte områder kan. Det bør være slik at tidligere bebygde eiendommer, der man har et bolighus kan videre utvikles og bebygges på lik linje med øvrige eiendomsinnehavere i Tromsø kommune. Slik reglene er i dag, er det svært vanskelig å få opprette ny boenhet i distriktet og det er vanskelig å få bygge noe nytt.	Oversendes enhet for byplan som innspill til arbeidet med arealstrategien og revisjon av kommuneplanens arealdel.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi	Enhet for byplan
			193	Ved å få inn en endring om at allerede bebygde eiendommer kan videre utvikles med inntil 2 boenheter, åpner man opp for at distriktet også kan vokse og at kommunens beboere i distriktet kan lage leiligheter, mindre hus el. på egen tomt. Oppføring av nye hus som egne boenheter, vil ikke gi rett til å få tomtene fradelt.	Oversendes enhet for byplan som innspill til arbeidet med arealstrategien og revisjon av kommuneplanens arealdel.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi	Enhet for byplan

Behandling av merknader etter offentlig ettersun 4. september til 18. oktober 2019
Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 2020 - 2032

19 Fylkesmannen i Troms og Finnmark

19/00720-12

194	Fylkesmannen synes det er positivt at Tromsø kommune er i gang med å revidere kommuneplanens samfunnsdel. Fylkesmannens innspill er basert på nasjonale føringer og forventninger til kommunenes planlegging. Planseksjonen har koordinert Fylkesmannens innspill.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
195	Fylkesmannens innspill er derfor primært vurdert ut ifra kommunens funksjon som samfunnsutvikler og organisasjon (tjenesteyter, forvalter og arbeidsgiver). I tillegg er det et eget kapittel knyttet til planprosess.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
196	Fylkesmannen synes det er utarbeidet et godt forslag til planprogram. Det er positivt at FNs bærekraftsmål skal legges til grunn for arbeidet med planen – dette er i tråd med de nye nasjonale forventningene til regional og kommunal planlegging som kom i mai i år. Det er videre viktig at kommunen i planen klarer å balansere de to rollene som samfunnsutvikler og tjenesteyter/forvalter.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
197	Vi anbefaler at foreliggende kommunale planstrategi og kunnskapsgrunnlag utviklet i forbindelse med denne også listes (i kapittel 3.4 om lokale kunnskapsgrunnlag).	Planstrategien 2016 til 2019 er omtalt under overskriften "Kommunale overordnede planer, strategier og samarbeidsavtaler."	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
198	Av planprogrammet bør det derfor framgå om det er snakk om en hel eller delvis revisjon. Dersom det er elementer/tema fra gjeldende plan som skal tas med videre i revidert plan bør dette framgå av planprogrammet.	I praksis er det snakk om en full revisjon.	Tatt inn på under overskrift 1.1 "Behov for revidering" at det i praksis er snakk om en full revisjon.	Ja	Ja		
199	Det er viktig at det i samfunnsdelen blir en kobling til underliggende planer og at det vises til disse planene og forholdet mellom kommunedelplaner, temaplaner og samfunnsdelen. Dette gjelder særlig der hvor temaer i samfunnsdelen vil bli konkretisert nærmere i delplaner.	Tas til orientering. Kommunen utarbeider en egen figur for å synliggjøre koblingen til øvrige planer.	Figuren er innarbeidet i kapittel 1 "Bakgrunn" på side 4 i planprogrammet.	Ja	Ja		
200	Når det gjelder utarbeidelse av ulike tema- og sektorplaner oppfordrer vi kommunen til å ta kontakt med relevante fagavdelinger hos Fylkesmannen for faglig bistand på sektorene.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
201	Utfordringsbildet på sektorene omtales i for liten grad i planprogrammet. Det forventes ikke en grundig gjennomgang av dette i planprogrammet, men det bør pekes på hvilke utfordringer det er viktig å behandle i selve planen. Dette gjelder blant annet sektorene helse og omsorg, skole og barnehage. Dette er store sektorer som spiser mye av kommunebudsjettet og som derfor må omtales.	Tromsø kommune har som mål å lage en plan som går på tvers av sektorer. Det har derfor vært et poeng å ikke lage egne utfordringsbilder for de ulike sektorene. Det tas likevel til orientering at det bør i større grad bør gis referanser til hvordan de skisserte utfordringsbildet påvirker sektorer som helse og omsorg og oppvekst og utdanning.	Utviklingstrekkene har fått egen deloverskrift (3.5). Videre er utviklingstrekkene oppsummert og viser tydeligere til tverrsektorielle tema.	Ja	Ja		
202	Det er også for lite kobling mellom utfordringer og muligheter som presenteres i kapittel 3.4 og sentrale fokusområder og temaer for planarbeidet som framgår av kapittel 4. Det bør i planen komme tydeligere fram hvordan en tenker følge opp utfordringene og mulighetene som tas opp i kapittel 3.4. Dette for å gjøre planen mer relevant og styrende for det man ser av utvikling i kommunen.	Koblingen mellom kapittel 3.4 og 4 tydeliggjøres i planprogrammet.	Koblingen er tydeliggjort i kapittel 3.6 under overskriften "Utviklingstrekkene kort oppsummert" og i kapittel 4.1 "Sentrale utviklingsområder"	Ja	Ja		

Behandling av merknader etter offentlig ettersun 4. september til 18. oktober 2019
Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 2020 - 2032

203	Tromsø kommune ønsker en konkret og ikke for omfattende samfunnsdel som styringsverktøy, og det er bra. Men vi minner samtidig om viktigheten av at planen ivaretar bredden i kommunesamfunnet og dermed inneholder tilstrekkelig med mål og strategier for ønsket samfunnsutvikling og føringer for sektorenes virksomhet.	Tas til orientering. Det vises samtidig til veilederen "Kommuneplanprosessen - samfunnsdelen - handlingsdelen" hvor det på side 22 står at: "Samfunnsdelen skal ta utgangspunktet i helheten i kommunesamfunnet, men § 11-2 krever ikke at samfunnsdelen skal være en altomfattende plan. Hovedformålet til samfunnsdelen er ikke at kommunen skal utarbeide samfunnsdelen som et altomfattende oppslagsverk hvor alle aspekter ved kommunesamfunnet og kommuneorganisasjonen drøftes inngående. Skal samfunnsdelen få en politisk relevans og være et nyttig styringsverktøy for å synliggjøre strategiske plangrep må politiske prioriteringer komme tydelig fram i dokumentet. En god samfunnsdel defineres derfor ikke nødvendigvis av sitt omfang, men i hvilken grad det er et fokusert og handlingsrettet dokument som peker ut noen prioriterte satsingsområder."	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
204	Det bør derfor i planprogrammet framkomme litt mer konkret hvordan kommunens rolle som samfunnsutvikler og tjenesteyter skal omsettes i planarbeidet. De fire sentrale utviklingsområdene bør konkretiseres ytterligere i planprogrammet og peke på noen konkrete temaer som skal tas opp i planen.	Som det fremgår av planprogrammet er de fire utviklingsområdene utgangspunktet for planarbeidet. Disse skal videreutvikles som del av planen.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	KPS	
205	Forslag til planprogram baserer seg i stor grad på by- og sentrumsnære områder og i for liten grad på samfunnsutvikling og tjenesteleveranse i distriktene. Dette er en svakhet med foreliggende planprogram. I selve planen må tematikken komme tydeligere til uttrykk både som en del av mål- og satsingsområdene og i arealstrategien.	Utover delkapittel "bystruktur og boligtilbud" er planprogrammet skrevet med utgangspunkt i kommunesamfunnet - herunder også distriktene.	En presisering av begrepene "kommunesamfunnet" og "kommuneorganisasjonen" er tatt inn i kapittel 2 "Formålet med planarbeidet".	Ja	Ja		
206	Det er bra at kommunen ønsker å analysere hvordan bærekraftsmålene skal omsettes lokalt i planarbeidet. Vi ser helt klart at det er flere av bærekraftsmålene som treffer utfordringer/muligheter i kommunen og som omhandler etterlevelse av lovpålagte krav kommunen er underlagt.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
207	Kommunen velger selv hva som skal være satsingsområder i planen, men vi oppfordrer til at temaer/områder som ikke skal være direkte satsingsområder, men som likevel bør synliggjøres i planen eventuelt kalles «andre temaer». Dette kan være temaer som ikke nødvendigvis utløser økonomiske prioriteringer, men som stadfester kommunens politikk på enkelte områder og som er en del av de lovpålagte oppgavene. Men de kan også utløse midler og må da synliggjøres med tiltak i økonomiplanen sammen med satsingsområdene.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
208	Dersom det er et tema eller en sektor som skal konkretiseres i en kommunedelplan bør dette framgå i planen slik at leseren blir forberedt på at temaet blir ivaretatt og behandlet i en annen underliggende plan. Overordnede føringer for temaet/sektoren må likevel ligge i samfunnsdelen.	Samfunnsdelen er av overordnet karakter. Den vil gi føringer for alle temaer/sektorer i kommunen, men konkrete tiltak vil uansett løses i underliggende planer.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
209	Planprogrammet sier lite om gjennomgående perspektiver. Dette er temaer/hensyn som er tverrsektorielle og som skal ligge til grunn for all virksomhet i kommunen. Dette gjelder følgende hensyn: Klimatilpasning, Folkehelse, Universell utforming. Med fordel kan også hensynet til barn og unge være et slikt tema.	Prinsippet om universell utforming ivaretas gjennom plan- og bygningsloven § 1-1. Folkehelse og klimatilpasning er omtalt i planprogrammet og inngår i det videre arbeidet.	Utviklingstrekkene har fått egen deloverskrift (3.5). Videre er utviklingstrekkene oppsummert og viser tydeligere til tverrsektorielle tema som universell utforming.	Ja	Ja		
210	Kapittel 4.2 i planprogrammet signaliserer flere arbeidsoppgaver som skal utføres i planperioden, det er bra. Men vi savner en tydeligere redegjørelse for konkrete utredningsbehov som skal gjennomføres som en del av selve planarbeidet – dette skal framgå av planprogrammet	Behovet for utredninger skal fremgå av planprogrammet. Tromsø kommune har per dato vurdert at eksisterende kunnskapsgrunnlag og utredning knyttet til kommunens øvrige planverk danner et tilstrekkelig grunnlag til å utarbeide ny samfunnsdel. Det er derfor ikke lagt opp til større utredninger som del av planarbeidet.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		

Behandling av merknader etter offentlig ettersyn 4. september til 18. oktober 2019
Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 2020 - 2032

211	Vi ønsker at kommunen vurderer følgende utredninger: (1) Klimaregnskap, (2) oversikt over hvordan klimaendringene påvirker Tromsø-samfunnet og tilpasningsmuligheter og (3) arealregnskap.	Utredningene vil være relevant for revisjonen av kommuneplanens arealdel. Oversendes enhet for byplan som innspill til arealplanen.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	KPA	Enhet for byplan
212	Fylkesmannen er likevel bekymret over knappe frister i framdriftsplanen og at det settes av kun to måneder til utrednings- og medvirkningsarbeid, og at man allerede i januar 2020 tar sikte på å ferdigstille et planforslag. På bakgrunn av dette ber vi kommunen vurdere om det bør beregnes mer tid på selve planprosessen.	Tromsø kommune er innforstått med bekymringen. Samtidig er det lagt opp til at de 6 ukene hvor planprogrammet har vært til offentlig ettersyn, samt de 6 ukene hvor planforslaget er til offentlig ettersyn brukes aktivt. I praksis gir dette nærmere 4 måneder medvirkning. På nåværende tidspunkt er fremdriftsplanen justert med vedtak kun i 2020. Dette fordi kommunen ønsker å ha vedtatt en ny samfunnsdel før handlings- og økonomiplan 2021-2024 utarbeides. En forsinket fremdrift på samfunnsdelen kan gi utsatt budsjetteffekt til 2022. Dette er to hensyn som må vurderes opp mot hverandre når en på et senere tidspunkt ser om en har oppnådd ønsket grad av medvirkning.	Fremdriftsplanen er justert som følge av ny politisk møteplan. Vedtaksdato endret fra mai 2020 til juni 2020. Er i utgangspunktet vurdert å være tilstrekkelig tid til medvirkning. Se revidert fremdriftsplan i kapittel 5.4 "Forenklet fremdriftsplan". Det publiseres plan for medvirkning på kommunens nettside.	Ja	Ja		
213	Fylkesmannen ser det som viktig at kommunen i alt planarbeid tar utgangspunkt i den demografiske utviklingen. Utvikling i folketall og befolkningssammensetning er grunnleggende faktorer som kommunen må ta hensyn til ved dimensjonering av tjenestetilbud og prioritering av midler mellom de ulike sektorene. Etter Fylkesmannens syn er kommunens demografiske utfordringer ivarett i hørsnutkastet til planprogram, og det vises her også til relevant kunnskapsgrunnlag i pkt. 3.4.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
214	Fylkesmannen mener det er viktig at kommunens økonomiske situasjon og økonomiske handlingsrom synliggjøres da dette er viktige premisser for alt kommunalt planarbeid. Det er i denne sammenheng positivt at kommunen under omtalen av kommuneøkonomi i pkt. 4.1 fokuserer på at god økonomistyring må funderes på økonomiske handlingsregler, god internkontroll, og langsiktige strategiske prioriterte satsingsområder dersom kommunen framover skal ha handlingsrom til å levere tjenester av tilstrekkelig kvalitet. Vi vil imidlertid understreke viktigheten av at utfordringene på dette området løftes fram. I samfunnsplanen bør dette punktet utdypes ytterligere, og ta opp de begrensninger kommuneøkonomien legger på kommunens planlagte aktiviteter framover.	Tas til orientering. Kobling til økonomien er også en viktig grunn til en relativt kort planperiode, nettopp for å sikre at samfunnsdelen vedtas i forkant av arbeidet med Handlings- og økonomiplan 2021 - 2024.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
215	Det er positivt at kommunen under pkt. 4.2 Aktuelle oppgaver i planperioden, har tatt med flere aktiviteter som er knyttet til kommunens økonomiske situasjon	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
216	Av framdriftsplanen på s. 23 vises det til at føringer fra kommuneplanens samfunnsdel skal innarbeides i handlings- og økonomiplan for perioden 2021-2024, og det er bra. Det blir en viktig oppgave framover å sikre sammenheng mellom kommunens planverk og økonomiplanlegging slik at tiltak fra kommuneplanens handlingsdel og kommunedelplaner/temaplaner synliggjøres i den kommende økonomiplanen på en god måte.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
217	Fylkesmannen vil berømme kommunen for å legge stor vekt på utforming av en arealstrategi i arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
218	Når det gjelder innholdet i arealstrategien savner vi boligbygging som et eget tema.	Boligbygging vil koordineres med kommunens arbeid med utbyggingsprogram. Arbeidet med utbyggingsprogrammet ferdigstilles vinteren 19/20, og det er derfor vurdert som lite hensiktsmessig å ha dette som eget tema. Arealstrategien skal likefullt si noe om bolig på bakgrunn i anbefalingene fra utbyggingsprogrammet.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi	

Behandling av merknader ette roffentlig ettersun 4. september til 18. oktober 2019
Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 2020 - 2032

219	Under kapittel 3.4 vises det til Utbyggingsprogrammet som et sentralt kunnskapsgrunnlag for planarbeidet. Fylkesmannen ønsker å framheve viktigheten av at arbeidet med utbyggingsprogrammet og arealstrategien blir sett i sammenheng, og at utbyggingsprogrammet bygger på intensjoner og mål i kommuneplanen sett under ett.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
220	Som en del av arealstrategien bør det i tillegg utarbeides en støyrstrategi som gjenspeiler de utfordringer det er på støy, jf. boligutvikling i områder utsatt for vegtrafikkstøy, flystøy og industristøy. Det er viktig at kommunen har en overordnet strategi på håndtering av støy, slik at det ikke blir en håndtering fra sak til sak slik det ofte er i dag. En strategi vil gi forutsigbarhet, og mer effektiv saksbehandling.	Kommunen vil se en støyrstrategi i sammenheng med den fremtidige revisjonen av kommuneplanens arealdel. Oversendes enhet for byplan som innspill til arealdelen.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	KPA	Enhet for byplan
221	Kommunen bør i denne forbindelse vurdere: (1) Om det er geografiske områder i kommunen som har større utfordringer knyttet til støy og hvordan dette eventuelt skal løses? (2) Er det deler av befolkningen som skal ivaretas spesielt mot støy, f.eks. bomiljø og eldre, uteområder for barn og unge etc.?	Oversendes enhet for byplan som innspill til arbeidet med arealstrategien og revisjon av kommuneplanens arealdel.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	KPA	Enhet for byplan
222	Krav til hvordan klima skal ivaretas i kommuneplanens samfunnsdel finnes i den statlige planretningslinjen for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning i kommunene. Det er viktig å ha overordnet fokus på klimautfordringer og klimatilpasning i samfunnsdelen, mens dette må følges opp og konkretiseres på hver sektor og i sektor- og temaplaner.	I tråd med den statlige planretningslinjen for klima- og energiplanlegging skal kommuneplanens samfunnsdel inkludere en overordnet vurdering av om klimaendringer vil påvirke langsiktige utfordringer, mål og strategier. Vurderingen skal skille mellom forhold av betydning for arbeidet med kommuneplanens arealdel, og forhold av betydning for kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon	Innarbeidet i delkapittel "klima, miljø og beredskap" og tatt inn som arbeidsoppgave planarbeidet.	Ja	Ja	KPS	
223	Kommunens helhetlige ROS er ikke nevnt i forslag til planprogram, hverken som et kunnskapsgrunnlag eller utredningsbehov. Det er viktig at det i planprogrammet sies noe om status på helhetlig ros og hvordan en tenker ivareta funn fra denne i arbeidet med samfunnsdelen.	Kommunens helhetlige risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS) ligger til grunn for kommunens sårbarhetsbeskrivelse under overskriften "Klima, miljø og beredskap". Helhetlig ROS og Overordnet beredskapsplan (revidert i 2019) innarbeides i oversikten over kommunale overordnede planer og strategier.	Helhetlig ROS og Overordnet beredskapsplan er tatt inn i kapittel 3.6 under "Kommunale overordnede planer og strategier"	Ja	Ja		
224	Viktige primærnæringer som landbruk og reindrift er lite omtalt i forslag til planprogram. Dette er viktige næringer som kan bidra positivt til samfunnsutviklingen, og som derfor bør omtales under delkapitlet verdiskaping, kunnskapsutvikling og innovasjon på s. 12, og under utviklingsområdet bærekraftig samfunnsutvikling på s. 16.	Landbruk og reindrift ivaretas gjennom arealstrategien. De spisses også i planprogrammet.	Landbruk og reindrift er omtalt under overskriften "Verdiskaping, kunnskapsutvikling og innovasjon" i kapittel 3.5 og "Økonomisk verdiskaping" i kapittel 4.1.	Ja	Ja	Arealstrategi	
225	Landbruket er ei arealkrevende næring og i en overordnet arealstrategi er det viktig at det gjøres avklaringer av hvor det skal legges til rette for jord- og skogbruk. Dette for å sikre jordvernet og for å gi forutsigbarhet for de som driver i næringa	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi	
226	Fylkesmannen kjenner til at Tromsø kommune har kartlagt landbrukets kjerneområder. Denne oversikten bør ligge til grunn for utforming av arealstrategien og hensynet til jord og skog.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi	
227	Hovedplan for skogsvegbygging er påbegynt og bør ferdigstilles.	Tas til orientering. Status avklares med seksjon for klima, miljø og landbruk.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		Status avklares enhet for klima, miljø og landbruk
228	Etablering av reiselivstilbud i tilknytning til gårdsbruk gir økt variasjon i tilbudet samtidig som det kan gi økt verdiskaping i landbruket. Det er stort potensiale for å utvikle flere slike tilbud i Tromsø. Dette er derfor et element som bør vurderes i det videre arbeidet med planen.	Samfunnsdelen er av overordnet karakter. Konkrete tiltak som reiselivstilbud og gårdsbruk må følges opp i underliggende planer. Oversendes til seksjon for plan og utvikling og seksjon for klima, miljø og landbruk som innspill til kommunens handlingsplan for reiseliv.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		Seksjon for plan og utvikling og enhet for klima, miljø og landbruk.

Behandling av merknader ette roffentlig ettersun 4. september til 18. oktober 2019
Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 2020 - 2032

229	Hvordan kommunen kan benytte seg av [Inn på Tunet] i sitt tjenestetilbud og samtidig støtte opp under denne typen næringsutvikling bør vurderes i planarbeidet.	Samfunnsdelen er av overordnet karakter. Konkrete tiltak som reiselivstilbud og gårdsbruk må følges opp i underliggende planer. Oversendes til seksjon for plan og utvikling og seksjon for klima, miljø og landbruk som innspill til kommunens handlingsplan for reiseliv.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		Seksjon for plan og utvikling og enhet for klima, miljø og landbruk.
230	Reindrift er ikke nevnt i forslag til planprogram. Reindriftsnæringen bør synliggjøres som en næring som skal hensyntas i planarbeidet, da både som en tradisjonell næring, og som en næring som er viktig i satsingen på en sterkt økende turisme i kommunen.	Reindriftsnæringens behov følges opp gjennom arealstrategien og i fremtidig revisjon av kommuneplanens arealdel.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
231	Kommuneplanens samfunnsdel legger føringer for senere arealbruk og arealdisponeringer og vil nødvendigvis få konsekvenser for en så arealavhengig næring som reindrift. Hvordan hensynet til reindrift skal ivaretas i arealforvaltningen bør derfor tydelig framgå av arealstrategien i samfunnsdelen.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi	
232	Fylkesmannen oppfordrer kommunen til å synliggjøre reindrift som en næring i kommunen som skal ivaretas også i årene som kommer. Det er i dag en rekke saker i kommunen hvor den tradisjonelle reindriften i kommunen utfordres. Dette gjelder knyttet til saker om vindkraftutbygging, vannkraft, alpinanlegg med infrastrukturer, byutvidelse mm.	Reindriftsnæringens behov følges opp gjennom arealstrategien og i fremtidig revisjon av kommuneplanens arealdel.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi	
233	Fylkesmannen i Troms og Finnmark savner en tydeligere ivaretagelse av temaet universell utforming i planprogrammet. Vi anbefaler å innarbeide universell utforming som et gjennomgående og tverrsektorielt perspektiv i den kommunale planleggingen. Temaet bør også synliggjøres bedre i arealstrategien til samfunnsdelen.	Universell utforming er i utgangspunktet ivaretatt gjennom formålsparagrafen til plan- og bygningsloven (§ 1-1). Tromsø kommune tar likefullt til orientering at temaet ønskes tydeliggjort og vil gjøre dette i planprogrammet.	Utviklingstrekkene har fått egen deloverskrift (3.5). Videre er utviklingstrekkene oppsummert og viser tydeligere til tverrsektorielle tema som universell utforming.	Ja	Ja		
234	Halden kommune har utarbeidet et strategidokument for universell utforming.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
235	Vi vil påpeke at det er viktig at kommunikasjonsplanen er tydelig på at den har ulike målgrupper og at dere i planen beskriver hvordan dere skal ta hensyn til barn/unges meninger, herunder også de yngste barna.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
236	Når det gjelder utfordringer knyttet til barn og unge er dette lite belyst i forslag til planprogram. Dette, og hvordan temaet barn og unge skal ivaretas i samfunnsdelen bør komme tydeligere fram i planprogrammet	Barn og unge tydeliggjøres i planprogrammet. Herunder også samiske barn og unge.	Barn og unges oppvekstvilkår innarbeidet under overskriften "Det gode liv" på side 21.	Ja	Ja		
237	Under kapittel 4.3 Arealstrategi bør barn og unges interesser og hvordan dette skal hensyntas i arealforvaltningen listes som et tema som skal vurderes i planarbeidet og i utforming av endelig arealstrategi. Dette gjelder blant annet leke- og uteområder i fortettings- og pressområder.	Arealstrategien er av overordnet karakter. Konkret hvordan leke- og uteområder skal ivaretas i fortettings- og pressområder vil avklares i underliggende planer. Oversendes enhet for byplan som orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		Enhet for byplan.
238	Som et minimum må kommunen i sitt arbeid for barn og unge legge vekt på: (1) å synliggjøre hvordan barn og unges rett til medvirkning blir ivaretatt i kommunale planprosesser, (2) å vurdere kapasiteten og fremtidig dimensjonering av barnehage- og skoletilbudet i tråd med befolkningsutviklingen og utbyggingstakt i kommunen, (3) å rekruttere og beholde tilstrekkelig fagkompetanse til å ivareta kompetansekravene og lovpålagte oppgaver i oppvekstsektoren (barnehage, skole og barnevern) og (4) å synliggjøre hvordan kommunen gjennom tverretattlig innsats kan forebygge og håndtere uønskede hendelser som f.eks. vold, mobbing og overgrep.	Det vurderes at dette er kommentarer av generell karakter, og ikke direkte knyttet til planprogrammet. 1) Innspillet følges opp i kommunens arbeid med ny planstrategi. 2) Samfunnsdelen er av overordnet karakter. Kapasitet og dimensjonering av barnehage- og skoletilbud ivaretas i underliggende planer. 3) Rekruttering ivaretas gjennom kommunens arbeidsgiverstrategi og virksomhetsplaner. 4) Økt tverrfaglig innsats er en viktig motivasjon for hvorfor kommunen ønsker å utarbeide en samfunnsdel som bygger ned sektorer og motiverer til tverrfaglighet.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	4) KPS	1) Oversendes seksjon for plan og utvikling. 2) Oversendes avdeling for oppvekst og utdanning. 3) Oversendes stab for personal og organisasjon.
239	Vi er kjent med og ser det som svært positivt at Tromsø kommune har utarbeidet en strategisk oppvekstplan for perioden 2019 – 2026, kalt «Vil du være lamme?». I denne planen vises det til at dere har tre satsingsområder som skal gjøre Tromsø til en god by å vokse opp i for alle barn og unge, og hvor dere har satt følgende mål hvor dere skal arbeide for: (1) en inkluderende barnehage og skole med god opplæring, (2) trygge rammer for familier og en helsefremmende oppvekst og (3) å gi barn trygge møteplasser og aktiviteter på fritiden i deres oppvekstmiljø	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		

Behandling av merknader etter offentlig ettersun 4. september til 18. oktober 2019
Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 2020 - 2032

	240	Selv om Tromsø kommune har utarbeidet en oppvekstplan er det viktig at overordnede og tverrsektorielle føringer for arbeidet knyttet til barn og unge inngår i samfunnsdelen.	Samfunnsdelen vil bygge på eksisterende planer så langt det lar seg gjøre.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
	241	Utfordringen for kommunen i det videre arbeidet er å gjøre det sektorovergrepene folkehelsearbeidet konkret nok. Mål og strategier i samfunnsdelen må rette seg mot de viktigste utfordringene i befolkningens helse, som kommunen selv har avdekket.	Folkehelsearbeidet har et sterkt fokus i Tromsø kommune. Kommunens folkehelserådgiver deltar aktivt i arbeidet med utarbeidelse av ny samfunnsdel.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
	242	I Regionalt planforum 19.09.19 orienterte prosjektleder Magnus Skjelmo Kristiansen om at en bredere omtale av eldre vil bli tatt inn i planprogrammet, i tråd med regjeringens tverrsektorielle reform Leve hele livet. Denne reformen er særlig rettet mot helse- og omsorgssektoren, men alle sektorer må bidra for å skape et mer aldersvennlig samfunn hvor eldre kan være aktive og selvstendige.	Tromsø kommune arbeider etter anbefalingene i Stortingsmeldingen "Leve hele livet" (Meld. St. 15 (2017-2018)). Innspillet vil følges opp i planprosessen.	Innarbeidet i planprogrammet under overskriften "Fremtidig befolkningsutvikling" på side 11.	Ja	Ja		
	243	Samfunnsdelen vil bli laget i lys av de tre dimensjonene i bærekraftig utvikling; klima og miljø, sosiale forhold og økonomi. Det å legge grunnlag for en god helse i befolkningen er et svært viktig element i samfunnets bærekraft. Kommunen bør tydeliggjøre dette i planprogrammet, og senere i selve planen	Kommuneplanens samfunnsdel skal bygge på FNs bærekraftige utviklingsmål og de tre dimensjonene av bærekraft: klima og miljø, sosiale forhold og økonomi.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
	244	I selve planen må det derfor utarbeides overordnede mål og strategier for folkehelsearbeidet, som viser tilbake til sentrale funn fra et oppdatert kunnskapsgrunnlag. I og med at kommunen nå har et oppdatert kunnskapsgrunnlag, har kommunen et godt utgangspunkt for å fastsette slike overordnede mål og strategier for folkehelsearbeidet i kommuneplanens samfunnsdel.	Samfunnsdelen er av overordnet karakter. Den vil gi føringer folkehelsearbeidet, men konkrete tiltak vil uansett løses i underliggende planer.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
	245	Fylkesmannen stiller seg til disposisjon i den videre planprosessen og ønsker et møte med kommunen i en tidlig planfase. Dette for å drøfte mulige grep og retning for kommunens samfunns- og tjenesteutvikling i årene som kommer. Vi tar nærmere kontakt for å avtale dato for et slikt møte.	Tas til orientering.	Møtet innarbeides som del av planlagt medvirkning. Plan for medvirkning publiseres på kommunens nettside.	Nei	Ingen endring	Møte (KPS, arealstrategi, KPA)	
20 Brensholmen/Sommarøy utviklingslag	246	Først og fremst så er kommuneplanprosesser viktige arenaer for deltagelse og medvirkning fra innbyggerne, det er derfor hyggelig at vi har fått lov til å komme med innspill.	Tromsø kommune har en ambisjon om å bruke et vidt spekter av verktøy for å sikre reel medvirkning og involvering hos innbyggerne i våre planprosesser. Det er derfor bra å få tilbakemelding på at dette oppleves som positivt.	Plan for medvirkning publiseres på kommunens nettside.	Ja	Ja		
	247	Språklig sett så har det vært krevende å forstå planprogrammet. Vi har vel ikke helt klart for oss hva som ligger i eks. Samfunnsdelens effektmål, med underpunkter.	Tromsø kommune arbeider med "Klart språk". Tilbakemeldingen om at planprogrammet oppleves som språklig krevende følges opp både i endelig versjon av planprogrammet og i den videre planprosessen.	Planprogrammet gjennomgås med mål om et noe enklere språk. Effektmål og resultatmål er blant flere av begrepene som er blitt definert.	Ja	Ja	KPS	
	248	Vi mener derfor at planprogrammet med fordel kunne ha vært mer spisset, forenklet og gjerne forkortet, samt at man burde benyttet et mer forståelig språk. Hva er egentlig de klart definerte satsingsområdene til Tromsø kommune?	Planprogrammet er utformet i henhold til formkrav i plan- og bygningsloven. Tilsvarende formkrav gjelder ikke for kommuneplanens samfunnsdel. Tromsø kommune har en ambisjon om at samfunnsdelen skal være et spisset, forenklet og forkortet dokument med tydelig definerte satsingsområder. Hva disse satsingsområdene er inngår som del av planprosessen og er med vilje ikke definert i planprogrammet.	Planprogrammet er gjennomgått med mål om et noe enklere språk. Effektmål og resultatmål er blant flere av begrepene som er blitt definert. Kommunens definerte satsingsområder skal følge som resultat av kommuneplanens samfunnsdel og ikke av planprogrammet.	Ja	Ja	KPS	
	249	Vi håper at operasjonalisering av bærekraftsmålene i egen kommune vil bidra til at kommunen får en mer helhetlig modell for mål og resultatstyring som kan være med på å bidra til en bedre virksomhetsstyring. Her bør måleindikatorer som SSB har tilpasset norske forhold benyttes, sammen med at tilgjengelige tallmateriale blir aktivt benyttet, fordi dette vil kunne være et verktøy som gjør at Tromsø kommune skal kunne sammenligne seg med andre kommuner.	Tromsø kommune er enig i vurderingen om at operasjonaliseringen må skje på en måte som muliggjør sammenligning med andre kommuner.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
	250	Det ganske store variasjoner mellom de ulike områdene. Vi er likevel enige i at den største demografiutfordringen er andelen eldre, men vil også påpeke at ensomhet blant eldre er en stor helseutfordring for den enkelte, som kan medføre store kostnader for kommunen.	Tromsø kommune arbeider etter anbefalingene i Stortingsmeldingen "Leve hele livet" (Meld. St. 15 (2017-2018)). Innspillet vil følges opp i planprosessen.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	KPS	
	251	Vi vet at ungdomsundersøkelsen 2018 viser at det er stort behov for tiltak ovenfor unge, særlig i distriktene. Disse to områdene må det fokuseres på i planen.	Ungdomsundersøkelsen inngår som kommunens kunnskapsgrunnlag i planarbeidet. Innspillet følges opp i planprosessen.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	KPS	

Behandling av merknader ette roffentlig ettersun 4. september til 18. oktober 2019
Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 2020 - 2032

###	252	Kommunens vedtak om å disponere 20 kommunale boliger per 1000 innbygger bør også være et mål i distrikts Tromsø. I flere områder vil man kunne kjøpe langt rimeligere boliger enn på Tromsøya. Vi har også konkrete eksempler på at det ikke har vært mulig å få leie bolig i vårt område, slik at boligsøkende måtte flytte til sentrum.	Tiltaket er forankret i Boligpolitisk handlingsplan og er i utgangspunktet ikke geografisk avgrenset. Bolig vil være tema for revisjon av arealstrategi og fremtidig revisjon av kommuneplanens arealdel.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi og KPA	
	253	Vi står ovenfor noen store utfordringer, knyttet til reiseliv, som er felles for de fleste distriktsområdene og som bør tas med i det videre arbeidet med samfunns og arealdelen. Det må prioriteres høyt å få på plass toalett, parkeringsplasser og søppelhåndtering for besøkende	Tromsø kommune har utarbeidet en egen reiselivsstrategi. Reiselivsstrategien følges opp gjennom en årlig handlingsplan. Reiselivets arealbehov vil inngå som del av arbeidet med arealstrategien og revisjonen av kommuneplanens arealdel.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi og KPA	Seksjon for plan og utvikling (reiselivsstrategi), seksjon for byplan
	254	Vi er svært positive til at utviklingslag skal bli involvert i dette arbeidet og ber derfor allerede på nåværende tidspunkt at et dialogmøte eller en workshop blir lagt til oss på Ytterisa.	Tromsø kommune har en ambisjon om å bruke et vidt spekter av verktøy for å sikre reel medvirkning og involvering hos innbyggerne i våre planprosesser. Det er derfor bra å få tilbakemelding på at dette oppleves som positivt.	Plan for medvirkning publiseres på kommunens nettside.	Ja	Ja	Møte (KPS)	
21 Troms fylkeskommune	255	Troms fylkeskommune synes det er positivt at Tromsø kommune nå starter opp arbeidet med å revidere kommuneplanens samfunnsdel for å justere kurs og prioriteringer i henhold til de endringer som skjer i samfunnet vårt i dag.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
	256	Planprogrammet som nå er ute til offentlig ettersyn fremstår som noe overordnet.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
	257	Fylkeskommunen savner et tydeligere fokus på kommunens periferi, da det kan være andre utfordringer der enn det som i stor grad er skissert opp i planprogrammet.	Utover delkapittel "bystruktur og boligtilbud" er planprogrammet skrevet med utgangspunkt i kommunesamfunnet - herunder også distriktene.	En presisering av begrepene "kommunesamfunnet" og "kommuneorganisasjonen" er tatt inn i kapittel 2 Formålet med planarbeidet.	Ja	Ja		
	258	Vi mener i all hovedsak at Tromsø kommune har utviklet et godt planprogram som også på et overordnet nivå viser at næringsutvikling er en forutsetning for øvrig samfunnsutvikling. Tromsø kommune burde imidlertid, og da særlig i lys av delkapitlene om FNs bærekraftsmål (3.1) og Bærekraftig samfunnsutvikling (4.1) i større grad implementert bærekraftbegrepet også i planprogrammet.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
	259	Dette kan eksempelvis løses ved å erstatte begrepet Økonomisk verdiskaping (4.1) med økonomisk bærekraft.	Som det fremgår av planprogrammet er de fire utviklingsområdene utgangspunktet for planarbeidet. Disse skal videreutvikles som del av planen. En endring til "økonomisk bærekraft" kan inngå her.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	KPS	
	260	Vi antar at kommunen nå er i gang med å utarbeide en kommunal planstrategi for perioden 2020-2024. Det naturlige hadde derfor vært at kommunen gjennom dette arbeidet hadde avklart behovet for revisjon av kommuneplanens samfunnsdel. Når kommunen nå har valgt å starte opp arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel før planstrategien for perioden 2020-2024 er vedtatt så går vi ut til at det er en grunn til det. I kapittel 1.1 i planprogrammet er det sagt litt om behovet for revidering av samfunnsdelen, men ikke noe om forholdet til kommunal planstrategi. Dette bør innarbeides.	Koblingen til planstrategien tydeliggjøres i kapittel 1.1.	Bakgrunn for revisjon er tydeligere forankret i Planstrategien 2016 - 2019 etter tilføyelse i kapittel 1.1 "Behovet for revidering."	Ja	Ja		
	261	Under kapittel 3.5 er nasjonale, regionale og kommunale føringer listet opp. Vi mener at det ikke er nødvendig å liste opp lover og forskrifter slik det er gjort her. Lover og forskrifter gjelder uavhengig av om de nevnes eller ikke. Det samme gjelder listen over alle mulige nasjonale, regionale og lokale føringer	Lover og forskrifter gjelder uavhengig av om de er nevnt eller ikke. Av hensyn til prinsippet om åpenhet og medvirkning er det likevel vurdert hensiktsmessig å synliggjøre relevante lover, forskrifter, føringer, bestemmelser, planer og strategier.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
262	Etter vår vurdering er det viktigere at kommunen i planprogrammet trekker frem de nasjonale, regionale og lokale føringene som kommunen mener at er de mest relevante for planarbeidet inkludert en kort beskrivelse av de. Det vil bidra til at arbeidet og innholdet i kommuneplanens samfunnsdel tydeliggjøres samtidig med at det blir lettere å vurdere virkningene av planen.	Planene som er omtalt under regionale føringer og kommunale overordnede planer og strategier er tilgjengelig på nett. De er også vurdert å ha tilstrekkelig beskrivende tittel til at relevansen for samfunnsdelen er synlig.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring			

Behandling av merknader ette roffentlig ettersun 4. september til 18. oktober 2019
Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 2020 - 2032

263	I regionalt planforum 19. september 2019 vektla kommunen at de ønsker å legge frem en svært komprimert samfunnsdel (16 sider) og at det er viktig for kommunen å fremstille tema tverrsektorielt. Dette er en utfordrende oppgave som også gjøre det helt nødvendig å begrense og tydeliggjøre omfanget av arbeidet gjennom tydelige rammer og føringer.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
264	Fylkeskommunen etterlyser også at planprogrammet klargjør hvilken ny kunnskap som må skaffes til veie i utviklingen av den nye planen. Eksempelvis mangler det en beskrivelse over hvilken kunnskap en ser behov for å få på plass for at kommunen skal kunne utvikle en god plan i møte med de globale megatrendene som planprogrammet refererer til.	Kommunen har vurdert at eksisterende utredninger og kunnskapsgrunnlag knyttet til øvrig planverk er tilstrekkelig til å rullere kommuneplanens samfunnsdel. Det er derfor ikke lagt opp til større utredninger som del av planarbeidet.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
265	Siden kommunen ikke har gjort en utvelgelse av bærekraftsmål og heller ikke satt disse inn i en lokal kontekst i forslag til planprogram, er det ikke mulig for høringsparter å komme med innspill på dette. Fastsett planprogram skal være styrende for arbeidet og innholdet i kommuneplanens samfunnsdel. Vi anbefaler derfor at det jobbes mer med en konkretisering av bærekraftsmålene før planprogrammet fastsettes.	Som det fremkommer av planprogrammet skal arbeidet med FN's bærekraftige utviklingsmål skje som del av planarbeidet. Tromsø kommune vurderer det som viktig at prioriteringer av mål skjer gjennom en bred prosess, og ikke er avgrenset av planprogrammet.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
266	Fremtidig befolkningsutvikling: Det beskrives at den største demografiutfordringen for Tromsø kommune er økningen i antall eldre. I den forbindelse kan det også være naturlig å omtale reformen «Leve hele livet», og hvilke utfordringer kommunen har i forhold til innsatsområdene i denne.	Tromsø kommune arbeider etter anbefalingene i Stortingets melding "Leve hele livet" (Meld. St. 15 (2017-2018)). Innspillet vil følges opp i planprosessen.	Tydeliggjøres i planprogrammet på side 11. Også tatt inn i delkapittelet om "Det gode liv".	Ja	Ja		
267	Folkehelse: Folkehelse temataet kan i større grad lenkes til samfunnsutviklingen, deltakelse i arbeidslivet, økt produktivitet etc. som planprogrammet beskriver.	Koblingen fra folkehelse til deltakelse i arbeidslivet, økt produktivitet og den generelle samfunnsutviklingen tydeliggjøres i planprogrammet.	Utviklingstrekkene har fått egen deloverskrift (3.5). Videre er utviklingstrekkene oppsummert og viser tydeligere til tverrsektorielle tema som folkehelse.	Ja	Ja		
268	Bystruktur og boligtilbud: Det savnes en sterkere beskrivelse av boligsosiale utfordringer, som sosial ulikhet, trangboddhet og sterk vekst i boligprisene i Tromsø. Dette er tema i kommunens egen levekårsrapport fra 2019. Tromsø er også en stor studentby, og det rapporteres årlig om mangel på studentboliger.	Innarbeides i planprogrammet. Levekårsundersøkelsen var ikke klar på tidspunktet planprogrammet ble ferdigstilt.	Koblingen mellom boligtilbud og sosial ulikhet er tatt inn i planprogrammets kapittel 3.5 under "Bystruktur og boligtilbud".	Ja	Ja		
269	I kommunens egen Boligpolitisk handlingsplan 2015-2018 ble det blant annet vist til et behov for ca. 440 nye kommunalt disponerte boliger innen 2019. Hva er status nå? Vurderer kommunen å lage en ny/revidert handlingsplan?	Ny eller revidert Boligpolitisk handlingsplan vil avklares i kommunens planstrategi.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
270	Mobilitet: Under dette punktet kan også utfordringer knyttet til trafiksikkerhet inkluderes. Dette er relevant i forbindelse med forebygging av personskader- og ulykker.	Trafiksikkerhet innarbeides under punktet mobilitet.	Trafiksikkerhet er tatt inn i planprogrammet på side 14 under overskriften "Mobilitet".	Ja	Ja		
271	Verdiskaping, kunnskapsutvikling og innovasjon: Folkehelseperspektivet kan også inngå i dette punktet. På samme måte som helse er en ressurs for den enkelte, er folkehelse en av samfunnets viktigste ressurser.	Folkehelseperspektivet tydeliggjøres i avsnittet "Verdiskaping, kunnskapsutvikling og innovasjon".	Folkehelse som samfunnsressurs i et verdiskapingsperspektiv er tatt inn på side 15 i planprogrammet.	Ja	Ja		
272	Siste setning under denne overskriften kan med fordel endres ved å bytte ut ordet «byens» til «kommunens», siden Tromsø kommune ikke bare er en by.	Endringen gjennomføres.	Endret til "Innbyggerne er kommunesamfunnets viktigste ressurs." på side 14 under overskriften "Verdiskaping, kunnskapsutvikling og innovasjon"	Ja	Ja		
273	Kommunen som organisasjon: Her kan utfordringer knyttet til inkluderende arbeidsliv og universell utforming nevnes.	Inkluderende arbeidsliv og universell utforming innarbeides i avsnittet "kommunen som organisasjon".	Tatt inn under overskriften "Kommunen som organisasjon" og "Rasjonell og innovativ drift" i planprogrammet.	Ja	Ja		
274	I kapittel 4.1 omtales sentrale utviklingsområder. Klima- og miljøperspektivet er synlig gjennom hele høringsutkastet. Fylkeskommunen savnes også andre gjennomgående temaer, som folkehelse.	Folkehelseperspektivet tydeliggjøres som gjennomgående tema jamfør tidligere merknader fra Troms fylkeskommune.	Utviklingstrekkene har fått egen deloverskrift (3.5). Videre er utviklingstrekkene oppsummert og viser tydeligere til tverrsektorielle tema som folkehelse.	Ja	Ja		
275	En bærekraftig samfunnsutvikling handler også om bærekraftige velferdstjenester, folkehelseutviklingen, oppvekstvilkår etc. Hvordan kan en påvirke de faktorene som direkte eller indirekte har betydning for befolkningens helse og livskvalitet?	Kommuneplanens samfunnsdel er av overordnet karakter. Denne type tiltak må innarbeides i underliggende planer.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	KPS	

Behandling av merknader ette roffentlig ettersun 4. september til 18. oktober 2019
Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 2020 - 2032

276	Det er bra at kommunen skal jobbe med FNs bærekraftsmål, og i den forbindelse kan en høste erfaringer fra tilsvarende arbeid i for eksempel lbestad kommune, som på en god måte har klart å skrive disse inn i lokale forhold.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
277	Rasjonell og innovativ drift av kommunens tjenester: Her kan en inkludere tema som helsefremmende arbeidsmiljø, et mer inkluderende arbeidsliv og universell utforming.	Temaene innarbeides.	Tatt inn under overskriften "Rasjonell og innovativ drift av kommunens tjenester"	Ja	Ja		
278	Det gode liv: Her er fokuset på at alle innbyggere skal kunne være aktive medborgere. Det nevnes ingenting om utfordringsbildet som kan fortelle hvor hovedtiltakene bør settes inn. Samme kapittel har et positivt fokus på tilrettelegging for medvirkning, en sunn livsstil og tilgang på kultur- og fritidstilbud. Her savner fylkeskommunen en kobling opp mot arealstrategien.	Som del av planarbeidet gjennomføres det fagseminar og arbeidsverksted om sosial ulikhet. Problemstillingen om hvor hovedtiltak bør settes inn, og hva hovedtiltakene bør være vil diskuteres her. Dette følges opp i planarbeidet. Koblingen mellom kultur- og fritidstilbud og arealstrategien styrkes.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
279	I kapittel 4.2 listes opp aktuelle arbeidsoppgaver i planperioden. Overskriften kan indikere at dette er arbeidsoppgaver som skal gjøres i planperioden for kommuneplanens samfunnsdel (2020-2032). Men innholdsmessig handler det om videre kunnskapsgrunnlag og analyser. Det anbefales at dette framkommer tydeligere.	"Arbeidsoppgaver" er brukt som en fellesbetegnelse på de oppgavene som skal gjennomføres som del av planarbeidet.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
280	I kapittel 4.3 i planprogrammet står det mer om dette under overskriften overordnet arealstrategi. Her står det blant annet at kommunen jobber for å redusere byspredning. Dersom dette innebærer sentralisert fortetting i sentrum og sentrumsnære boligområder som Bjerkaker, Gyllenborg og Borgtun, må kommunen også si noe om hvordan de skal løse kapasitetsproblemer ved disse skolene.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
281	Videre i kapittel 4.3 i forslag til planprogram viser kommunen til at det skal lages en overordnet arealstrategi. Dette er et viktig grep, men her må kommunen tydeliggjøre hvordan forholdet mellom en overordnet arealstrategi og det pågående arbeidet med kommunalt utbyggingsprogram vil være.	Koblingen mellom arealstrategien og utbyggingsprogrammet tydeliggjøres.	Innarbeidet på side 23 i planprogrammet.	Ja	Ja		
282	I gjeldende arealdel i kommuneplan 2017-2026 er det et rekkefølgekrav i punkt 2.3.1 i planbestemmelsene om at utbygging av nye områder avsatt til utbyggingsformål skal skje i samsvar med kommunalt utbyggingsprogram. Dette skal gjøres «for å sikre at nødvendige samfunnstjenester, teknisk og sosial infrastruktur etableres i takt med behovet utbyggingen utløser». Til slutt i bestemmelsen står det at utbyggingsrekkefølge skal fastsettes i samsvar med prinsippene om samordnet areal-transport og boligplanlegging. Denne rekkefølgebestemmelsen i gjeldende plan og det pågående arbeidet med kommunalt utbyggingsprogram er ikke nevnt i forslag til planprogram.	Kommuneplanen samfunnsdel er av overordnet karakter. Dette gjenspeiler også planprogrammet. Det utarbeides et eget planprogram for fremtidig rullering av kommuneplanens arealdel.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi og KPA	
283	Videre må folkehelseiltak følges opp i arealstrategien. Eksempler på dette er areal for boligområder, idrett og fysisk aktivitet, tilrettelegging for aktiv transport og sosiale møteplasser.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi og KPA	
284	Det er positivt at «markaforvaltning» skal vurderes i arealstrategien. Dette innebærer prinsipper og strategier for langsiktige grenser mellom utbyggingsområder og bynære friluftsområder. Markagrenser finnes i ulike varianter i over 40 norske kommuner. Det er kun Oslomarka som er fastsatt ved lov (Markaloven). De andre grensene har ulik grad av juridisk binding.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi og KPA	
285	Troms fylkeskommune anbefaler at kommunen ser til andre markagrenser, for eksempel i Trondheim kommune, hvor det er knyttet bestemmelser direkte til markastreken i plankartet. Målsetningen bør være en sterkere og mer forutsigbar forvaltning av markaområdene, med kombinasjon av både juridiske virkemidler gjennom plan- og bygningsloven, samt symboleffekten en markagrense vil ha.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi og KPA	
286	Troms fylkeskommune foreslår at det inkluderes et punkt om å sikre hverdagsnaturen der hvor folk bor, samt rundt skoler, barnehager, eldresenter, sykehjem o.l. Dette vil være i tråd med målsetningen om maks 500 meter til nærmeste sammenhengende løypenett, samt sikre grønne lommer i en eventuell fortettingsprosess.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	Arealstrategi og KPA	

Behandling av merknader ette roffentlig ettersun 4. september til 18. oktober 2019
Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 2020 - 2032

		287	Det er positivt at problemstillinger knyttet til skjæringspunktet mellom økt friluftsliv og turisme tas opp. Kommunen spør hvordan man skal legge til rette for en økning uten at det går utover lokalbefolkningen. Her anbefaler vi å også inkludere naturmangfoldet.	Naturmangfold innarbeides i planprogrammet.	Naturmangfold er tatt inn under overskriften "Klima, miljø og beredskap" i planprogrammet.	Ja	Ja	Arealstrategi og KPA	
		288	Kommunen bør ta inn egne mål og strategier knyttet til kulturminner, kulturmiljøer og landskap. Innenfor Tromsø kommune har mennesker levd og virket i flere tusen år og fysiske spor etter dette levde livet ligger spredt rundt i kommunen.	Tromsø kommune arbeider med en kulturminneplan. Anbefalinger fra denne vil brukes i det videre planarbeidet.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	KPS	
		289	Tromsø kommune har vært i planforum i forbindelse med planprogrammet, men vi ønsker dere velkommen tilbake igjen når arbeidet med selve kommuneplanens samfunnsdel er i gang.	Tromsø kommune har tatt kontakt med Regionalt planforum for å avtale nytt møte første kvartal 2020.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring	KPS	
22	Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) 19/00720-15	290	Det er veldig bra at Tromsø kommune, som også ble framhevet i Regionalt planforum 19.09.2019, har fokus på FNs bærekraftige utviklingsmål og at kommunen benytter samme metodikk som andre kommuner for å «oversette» de globale målene til en lokal kontekst.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
		291	NVE mener at det også er bra at Tromsø kommune har utarbeidet en kommunedelplan for overvann som fremmer ulike klimatilpasningstiltak og at arealstrategien som legger grunnlaget for en revisjon av Kommuneplanens arealdel vurderer nødvendige tiltak som tar høyde for mer nedbør, større skred- og rasfare samt havnivåstigning.	Tas til orientering.	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		
		292	NVE har ikke ytterligere merknader til forslaget til planprogram.	.Tas til orientering	Innspillet er vurdert. Medfører ikke endringer i planprogrammet.	Nei	Ingen endring		